

Dogodek v Idriji

Promocija »Valovnice«, obisk predsednika predsedstva SRS Janeza Stanovnika v Idriji in med drugim njegov obisk v Iskri Rotomatiki v Spodnji Idriji — vse to so bili dogodki, ki so to našo delovno organizacijo postavili pred kratkim neka-ko v ospredje našega go-spodarsko-političnega in tudi kulturnega dogajanja.

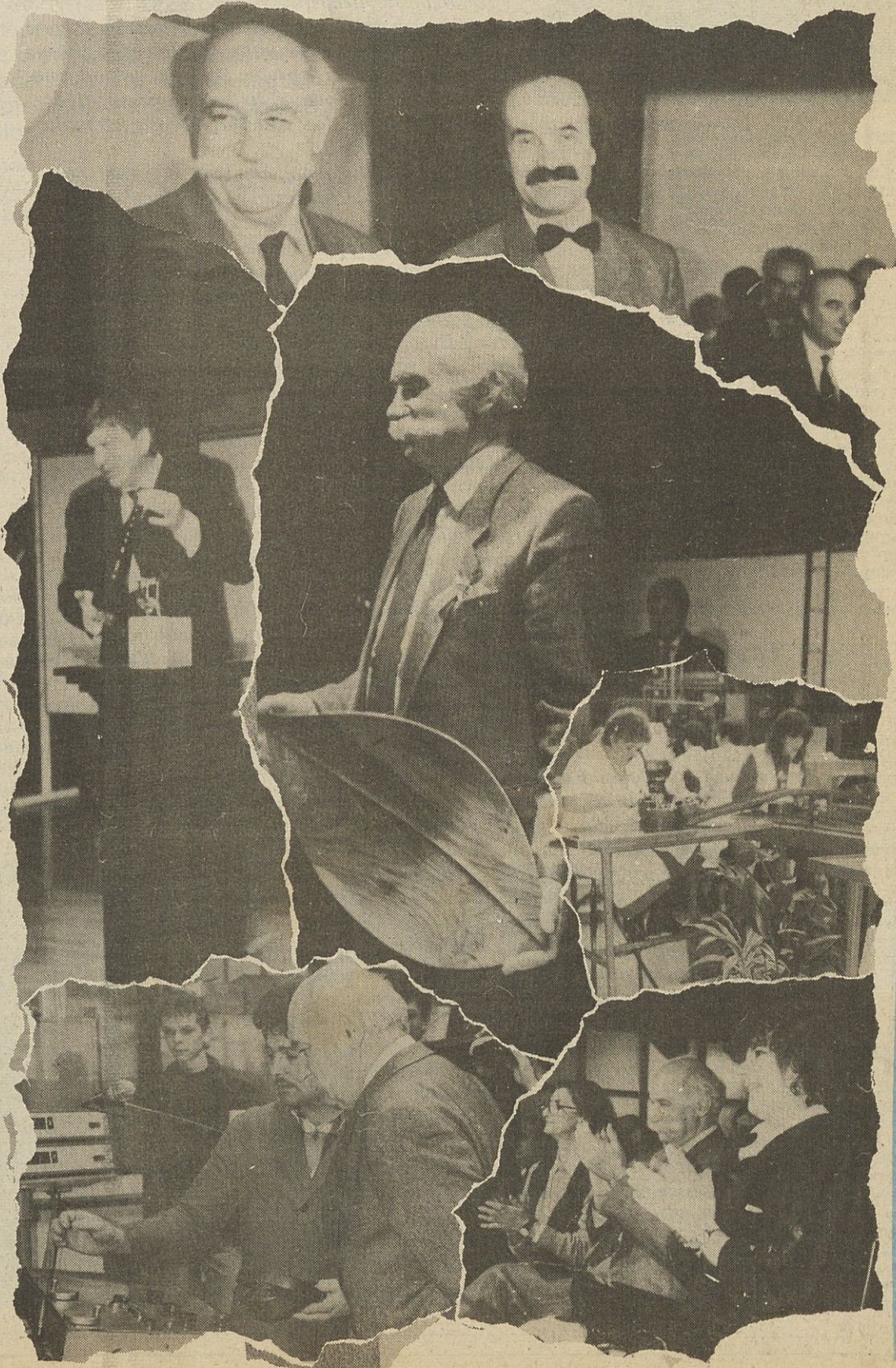
Valovnica je prazgodovinski slovenski simbol moči in energije, izraz najprvo-bitnejših hotenj našega na-roda po ohranitvi in razvoju in predstavlja v oblikovni zamisli našega, mednarodno priznanega likovnega mojstra Oskarja Kogoja tisti simbol in obeležje, ki naj bo namenjeno vsem zaslužnim posameznikom s ka-teregakoli področja, kate-rih delovni uspehi se ujema-jo s tem simbolom.

V listini o »Valovnici« je med drugim zapisano: »To je starodavno znamenje. Ampak vse od prazgodovine sem morala čakati v or-namentih različnih kultur. Čakala sem kakih šest tisoč let, da sem se začela pora-jati v zavesti mojstra obliko-vanja in misleca Oskarja Kogoja in, da so me za svoje temeljno vodilo in simbol hotenja po napredku v prid človeka vzeli ljudje iz Iskre Rotomatike. Krstili so me sinoči v Idriji.«

Vse te pesniške, zanosne besede pa vendarle pričajo o neomajni volji po ustvar-janju in trajanju in tako se starodavna človeška kultu-ra na naših tleh neposred-no povezuje z današnjo in jutrišnjo ustvarjalnostjo, ki nas bo edina popeljala iz krize v lepši in boljši jutri, kar je nedvomno pokazal tudi krst »Valovnice« v Idri-ji, ki je tako postal dogodek v širšem smislu te besede.

D. Ž.

Iskra

VALOVNICA

Valovita črta, valovnica, je starodavno znamenje, ki ponazarja silo in moč.

To je znamenje večne energije, ki jo je človek dojel in doživil že v prazgodovini. Zlasti potem, ko je postal njegov obstoj že povsem odvisen od kulture polja, čigar pridelek pogojujeta zemlja in sonce s svojimi žarki, ustvarjajoč na ta način večno in neuničljivo energijo, iz katere klije rast, ki omogoča življenje.

Vso to energijo je prazgodovinski človek doživil kot kozmično gibanje, ki ga je odkrival v kroženju sonca, ob pogledu na valovanje travnatih planjav in žitnega polja v vetru, ob pogledu na valovanje vode, ki je prvina življenja, in podobno. Svoje vtise je ponazoril v grafični podobi valovnice. to je v znamenju, ki se v Evropi pojavlja že v mlajši kameni dobi, in sicer v kulturi trakaste keramike okoli 4000 pr.n.št.

V okrasju na posodah iz te kulture se nahaja lomljena črta, to je valovnica v obliki cikcaka. Pojavlja pa se tudi že valovita črta, ki je pozneje vse bolj pogosta, zlasti v okrasju na posodah iz kulture vrvičaste keramike okoli 2000 pr.n.št., v kateri prevladuje.

V takšni obliki se nam valovnica pojavlja tudi v naslednji bronasti dobi, upodobljena v nekaterih primerih tudi kot pokončna vitica, ki še posebej ponazarja mlado rast. Med kulturami bronaste dobe je najpomembnejša kultura žarnih grobišč v Srednji Evropi, katere nosilci so praslovanski Veneti, prvi evropski narod, ki je zatem v mogočnih pohodih okoli 1200 pr.n.št. zanesel omenjeno kulturo, in s tem tudi znamenje valovnice, na vse strani evropske celine.

Valovnica je v tem obdobju najbolj značilno znamenje za vso Evropo. V tem pomenu preide tudi v železno dobo po 800 pr.n.št., ko je upodobljena v izredno bogatih oblikah na posodah iz starejše kulture te dobe, imenovane Hallstatt. Pojavlja pa se prav tako tudi v mlajši kulturi te dobe, z imenom La Tène, ki pripada narodu bojevitih Keltov. To je narodu, ki nadvladuje osrednjo Evropo vse do prihoda Rimljanov okoli 50 pr.n.št.

V teh kulturah je valovnica vodilna prvina v okrasju na številnih izdelkih, med katerimi je najbolj značilna umetniško oblikovana posoda v obliki vedrice, to je duhovna in praznična posoda, imenovana situla. Umetnost izdelovanja situl zajema območje vzhodnih in osrednjih Alp ter Beneške ravnine. Najlepše situle izhajajo iz najdišč Vače in Novo mesto (Slovenija), Arnoaldi in Benvenuti (Italija) ter Kuffarn (Avstrija). Na njih so v več nizih upodobljeni prizori iz vsakdanjega življenja. Obdaja pa jih valovnica v najbolj domiselnih oblikah: kot sosledje ponavljajočih se znakov, kot prepletajoča se kita, kot poveljnica s spiralami, in podobno. V mnogih odtenkih.

V teh oblikah valovnica ni več samo vodilna misel, ki opozarja na kozmično gibanje kot počelo vsega. Njene prekipevajoče oblike izražajo čustvo, pesem, glasbo in veselje do življenja. V tem pomenu je njeno sporočilo tako močno, da ga pozneje niti mogočna in zmagoslavna grško-rimska kultura ne more izbrisati. Iz valovnice je ta kultura ustvarila povsem geometrično, razumsko zasnovano okrasno črto, kakršno nam odraža še zlasti meander.

V Srednji Evropi, posebno na rimskih spomenikih iz Norika in Panonije, pa se vijugasta črta vztrajno ohranja, bodisi kot valovnica ali kot vitica, pogosto s srčnimi, to je lipovimi listi. Na valovnico naletimo v tem obdobju tudi drugod, toda nikjer v toliko motivih in tako močno zastopano kot v Srednji Evropi, tako da bi po njej ves slog dobil svojo posebnost.

V zgodnjem srednjem veku je valovnica iz starega izročila prisotna tudi pri Slovencih, zlasti v ketaški kulturi Karantanije. V ljudski kulturi pa neprekinjeno do danes. Najdemo jo na orodjih in številnih izdelkih, tako na komatih in jarmih, na lesenih opazih in podobno; tudi na zvoncih za govedo in drobnico, in sicer po vseh Alpah, tja do Švice. Valovnica je še danes osnovna sestavina v slovenskem ornamentu, tudi v vzorcih na čipkah iz Idrije, za katere je značilen trakasti idrijski ris. Njeno sporočilo, razširjeno po vsej Evropi še v predzgodovini in vtisnjeno globoko v izročila naših prednikov, govori o neuničljivi energiji kot viru življenja in človekovega napredka.

V tem pomenu je valovnica že iz prazgodovine znamenje Evrope.

£. Luni

5mm 1mm

Promocija valovnice

Predsednik Predsedstva Slovenije Janez Stanovnik je 14. januarja obiskal delovni kolektiv Iskra Rotomatika, se pogovarjal z občani ter se udeležil promocije valovnice. Po pogovoru s člani družbenopolitičnega aktiva občine o aktualnem gospodarskem položaju v Jugoslaviji si je skrbno ogledal Iskrino proizvodnjo in se z vodstvenimi delavci zadržal v daljšem pogovoru o delovnih in razvojnih načrtih. Živahno je bilo tudi v prepolni dvorani idrijske osnovne šole, kjer se je predsednik Predsedstva Slovenije dve uri pogovarjal z občani, še posebej slavnostno pa na večerni promociji valovnice in podelitvi priznanj s tem simbolom.

Gre za prazgodovinski slovenski simbol moči in energije, izraza najprvobitnejših hotenj našega naroda po ohranitvi in razvoju. Priznanje (svaritev Oskarja Kogoja) s tem obeležjem je bilo namenjeno najzaslužnejšim sodelavcem in družbenopolitičnim delavcem, katerih delovni uspehi se skladajo s tem simbolom. Prvo priznanje je prejel Janez Stanovnik, drugo Hans Jorgen Gustavsen, predsednik dolgotletnega Iskrinega poslovnega partnerja Danfossa in tretje Herman Rigelnik, predsednik poslovnega odbora Gorenja.

Italijansko podjetje Tarpac datta International pa je Janezu Stanov-

niku podelilo še »List miru«. Omenjeno priznanje podeljuje zaslužnim možem, ki se borijo za mir in sožitje v svetu. Priznanje so začeli podeljevati pred letom dni, prvo pa je dobil Janez Pavel II.

Sredstva javnega obveščanja so o obisku Janeza Stanovnika v delovnem kolektivu Iskra Rotomatika in pogovoru z družbenopolitičnim aktivom in občani idrijske občine namenili izjemno pozornost. Mi pa vam tokrat posredujemo še zahvalo, ki jo je predsednik predsedstva Slovenije v imenu nagrajencev izrekel v idrijski mestni galeriji:

»Dovolite mi, da se iskreno in prisrčno zahvalim za to izredno le-

po priznanje. Ob tej priložnosti, ko sprejemamo trije nagrajenci to nagrado, simbol energije, mi dovolite, da rečem besedo o energiji in nolsilu energije — človeku.

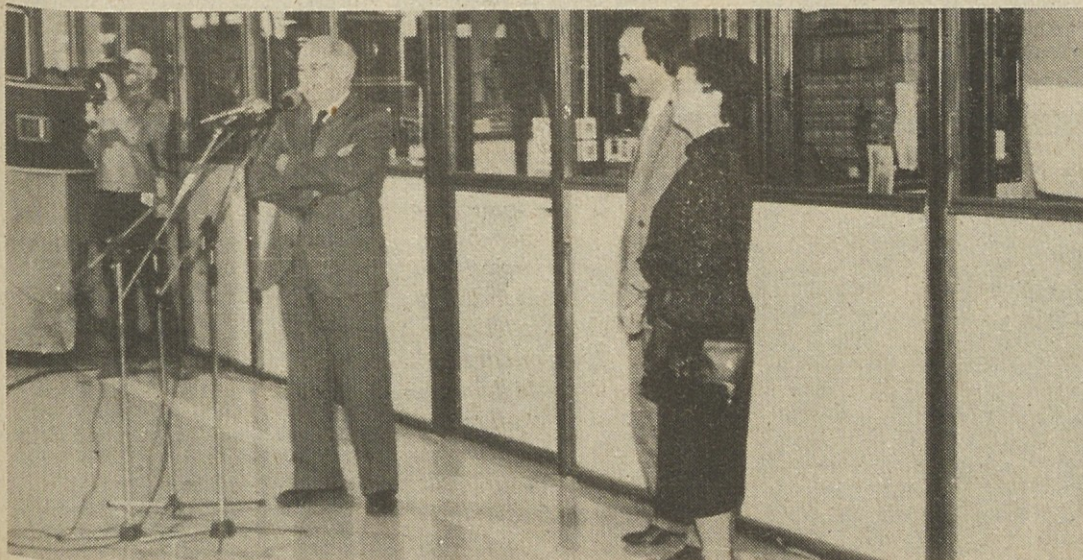
Govoril bom o področju, ki mi je lastno, o področju energije gospodarstva. Vse preveč smo doslej gledali na probleme energije v gospodarstvu kot, da smo v fiziki, kot da pripadamo vsemu fizičnemu in ne humanističnemu svetu, kot da je naše gospodarstvo udejstvovanje namenjeno naravi, ne pa enemu izmed členov narave — človeku in človeški družbi. Zaradi tega je tudi gospodarsko udejstvovanje postalo brezosebno, brezdušno in skoraj bi dejal nečloveško in je zaradi tega pogostokrat namesto, da bi osvobodilo človeka, človeka skoraj zaslužnjevalo. Že stari Rimljani, ki so hodili tod okrog so poznali in ločili človekova udejstvovanja v dve vrsti: umazano umetnost in svobodna udejstvovanja. Stroka ekonomije pa naj bo teoretična ali praktična, sodi med umazane umetnosti, zato so svobodo udejstvovanja prepuščali umetnikom, ustvarjalcem vsega tega kar poznamo kot lepo, kar godi našemu srcu in kar ne zapolnjuje naših želodcev. Vendar mislim, da nam današnji dan kaže v kako globoki zmoči smo živeli, čeprav so modri ljudje opozarjali že davno in moram reči, da celo patriarh zahodne gospodarske znanosti Joseph Schumpeter

priznava, da je bil Karel Marx prvi, ki je opozoril na človeka v gospodarstvu. V tem smislu pa tudi na vlogo inovacije in vlogo tehnologije v gospodarskem ustvarjanju. Ta najbolj borzuazni od borzuaznih ekonomistov je že v začetku tega stoletja v svoji teoriji gospodarskega razvoja postavil Marxa v center svojega razmišljanja o inovacijah in inovatorjih. Pri tem je inovacija iznajdba intima človeka. Edino človek s svojo ustvarjalno energijo lahko ustvarja in samo poslovnež je tak, ki to intimno človekovo stvaritev lahko pretvori v koristno dejavnost, v tehnologijo. Vse doslej smo dejali, da bo naša tehnološka civilizacija za zanamce, ki bodo vkopali po plazovih in plasteh zemlje odkrivala le konzerve piva, prazne steklenice, prazne lupine hladilnikov in pralnih strojev, ne pa lepote cerkva, ki krasijo naše gričke in freske z gradov, ki so nam jih pustili predniki. Vendar smo srečno prešli temno dobo ekonomije v današnji čas.

Meni je bilo izredno prijetno, da sem lahko obiskal Iskra tu v Idriji. Sprehajajoč se po njenih proizvodnih dvoranah sem videl, kako se človek vrača nazaj k svojemu ustvarjalnemu delu. Zato ni nujno, da je sodobna tehnološka ustvarjalnost duhamorna, da ubija v človeku njegovo ustvarjalnost, ampak nasprotno veličastna, ustvarjalna in v ljudeh vzbuja veselje do dela. Tu sem se zopet znašel v družini prijateljev. Zakaj? Ker ustvarjajo, ker so med seboj povezani v istem cilju in isti želji, da ne ustvarjajo samo za sebe, ampak tudi za tiste okoli sebe in tudi za tiste, ki prihajajo za nami. Mislim, da je ta nova dimenzija, ki jo žal šele začnemo tista, v okviru katere ne bo več v središču stroj, ampak človek.

— Ko smisel vsega ne bo le proizvodnja za zadovoljevanje materialnih potreb, ampak ko bomo začeli gledati na proizvodnjo kot na sredstvo za razvijanje samega človeka in njegovih neizmernih možnosti. V naravi je vse stalno, edino človekov um in človekova ustvarjalnost sta neskončna. V tem smislu menim, da je pot, ki jo začnemo, pot nove civilizacije in v tem smislu se vam za večer v tem kraju toplo zahvaljujem v svojem imenu in v imenu vseh nagrajencev, »je v zahvali dejal predsednik Predsedstva Slovenije Janez Stanovnik.

Osrednje vprašanje, ki so ga v pogovoru z družbenopolitičnim aktivom idrijske občine, predstavniki delovnega kolektiva Iskra Rotomatika in predsednikom Predsedstva načenjali, so bile naše možnosti za enakopraven vstop v Evropo 1992. leta. Predsednik, ki je menil, da doma tega problema ne vidimo v vsej teži in ostrini, je bil hkrati prepričan, da osrednje vprašanje vendar le ni, ali nas bo Evropa tedaj sprejela medse ali ne. Pot v Evropo si bomo namreč morali omogočiti predvsem sami, s takšno reorganizacijo gospodarstva, da bomo lahko enakopraven partner v sodobnih tržnih in gospodarskih odnosih v Evropi 1992. leta. Tega današnja struktura današnjih podjetij in nekapitalno pojmovanje kapitala ne omogočata. Možen napredek pa ustavne spremembe vendarle nakazujejo.

Priznanje danskemu partnerju

Priznanje — valovnico jeodelil delovni kolektiv Iskre Rotomatike tudi — generalnemu direktorju kompresorske grupe Danfoss, g. Hansu Jorgenu Gustavsen, v znak priznanja in brezkompromisno in aktivno pomoč pri uveljavljanju Iskre Rotomatike na konvertibilnih tržiščih ter za pomoč pri njenem tehnološke napredku, katerega možnosti so ji bile dane ob odprtih vratih na zahod.

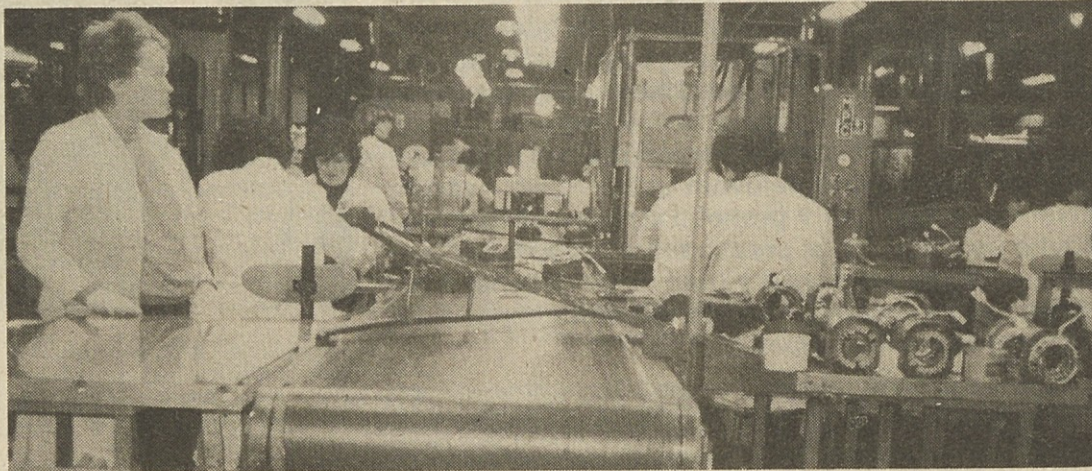
Direktor uveljavljene danske firme Danfoss, g. Hans Jorgen Gustavsen sodeluje z našim delovnim kolektivom, odkar se ta poslovno odpira v svet. Je tiste vrste poslovni partner, ki je znal vedno s poslušom prisluhniti možnostim in izhodiščem naših daljnoročnih načrtov ter jih vključiti v proces mednarodne menjave dela. S svojim korektnim in poštenim odnosom do Iskre Rotomatike ji je posredno in neposredno omogočil tudi napredek na tistih tržiščih razvojno tehnološkega napredka, ki izhajajo iz odprtosti v svet. Ta odprtost v svet je prišla do izraza v veliki meri po njegovi zaslugi pri veliki večini poslovnih uspehov Iskre Rotomatike na konvertibilnih tržiščih, uspehov ki dajejo vidne možnosti nadaljnega razvoja in napredka.

Hans Jorgen Gustavsen se žal slovesnosti ni mogel udeležiti, poslal pa je brzojavko z naslednjimi vsebino:

Gospo in gospodje!

Zagotovo vsi poznate slavne- ga danskega pesnika Hansa Christiana Andersena. Skoraj vse njegove pravljice se začno z »nekoč«. Tudi sam bom začel govor z istimi besedami.

Nekoč — pred mnogimi leti — so bila tri podjetja, ki so mislila, da bi bilo njihovo medsebojno tesnejše sodelovanje dobro za vse. Ta tri podjetja so bila Gorenje, Iskra in Danfoss. Dve jugoslovanski in ena danska firma.

Že prej so se malo poznali — dovolj, da so bili trdno prepričani, da bodo s tesnejšim sodelovanjem pridobili prav vsi. To je bilo leta 1971, skoraj pred 18 leti.

Na splošno so ta tri podjetja delala v različnih pogojih — Danfoss je imel tehnologijo, ki jo je bilo v Jugoslaviji mogoče uporabiti in Gorenje in Iskra sta imela ljudi, ki so to tehnologijo lahko izkoristili.

Prva pogodba o sodelovanju je bila torej podpisana v letu 1971, natančen datum pa je bil 24. februar.

Začeli smo počasi, toda cilji so bili mnogo višji. Leta 1977/78 je Gorenje začelo z montažo kompresorjev, ki so temeljiti na PW — sestavnih delih iz Danfoss, Iskra pa je za Danfoss delala motorje.

L. 1981 smo podpisali novo pogodbo za občutno večje količine, letno približno 700.000 kompresorskih sestavnih delov in milijon motorjev.

Sedaj pogodbo smo podpisali lanko poletje. Njena veljavnost pa je skoraj do leta 2000.

Sedaj govorimo o več kot enem milijonu sestavnih delov za kompresorje in več kot enem milijonu motorjev.

Vemo, da je Iskra v teh letih skupno izdelala približno 10 milijonov motorjev. Težko si je predstavljati, kaj pravzaprav pomeni proizvodnja desetih milijonov motorjev. To ogromno količino bomo poskusili razložiti na drugačen način.

Za proizvodnjo desetih milijonov motorjev je Iskra porabila 3.580.000 km bakrene žice, kar je 10-kratna razdalja od Zemlje do Meseca, ali 80-kratna razdalja okoli Zemlje na ekvatorju. Morda pa bo naslednja razlaga najbolj razumljiva: 2.860-kratna pot med Ldrijo in Dansko.

Gorenje je v istem času izdelalo iz Danfossovih sestavnih delov 6 milijonov kompresorjev. Če položimo vse te kompresorje drugega ob drugem lahko z njimi naredimo ozko cesto iz Črnoljke do Danske. (1.225 km)

O tem ni nobenega dvoma — skupaj smo uspeli. To pa je šele začetek. Imamo veliko moči, sposobnosti in volje, da si s skupnimi močmi zagotovimo še veliko novih uspehov.

Gorenje vgrajuje doma izdelane kompresorje v hladilnike, ki jih proizvajajo sami. Proizvodi Gorenja gredo po vsem svetu.

Vem, da ima Gorenje dober delež na tržišču in sposobnost, da doseže še boljši položaj.

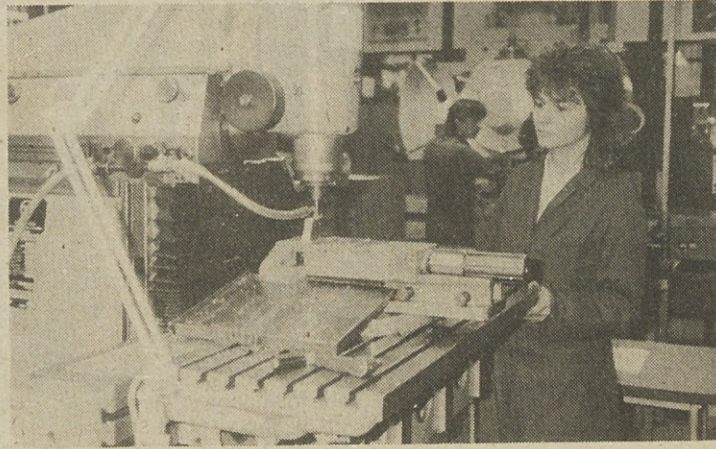
Danes izdeluje Iskra motorje tudi za druge kupce poleg Danfoss — kot sem rekel že prej, smo pravkar na zaključku začete- ga.

Februarja 1989 bo Danfoss izdelal sto milijonti kompresor. Smo med največjimi in vodilnimi proizvajalci kompresorjev na svetu. Pripravljeni smo in smo že planirali investicije za prihodnost. Velikokrat sem omenil količine, proizvode, tehnologijo, toda nikoli ne smemo pozabiti, da uspehe dosega ljudje.

Vodilni v Gorenju, Iskri in Danfossu smo kot bratje in sestre — tako dobro se poznamo, ker smo bili skupaj že ne vem kolikokrat. Brez dvoma je med nami izredno razumevanje, ki je trden temelj za naše sodelovanje.

Ob koncu svojega govora bom omenil še enega danskega pesnika, humorista Storma P. Rekel je: »Težko je napovedovati, posebno za prihodnost«. Tudi sam ne bom poskusil napovedovati prihodnosti: trikotnemu sodelovanju bom zaželel le vse najboljše.

Hvala!

Deveta seja Predsedstva KOS SOZD Iskra

Pospešiti strokovno pripravo nove organiziranosti Iskre

Reorganizacija Iskre, stečaj Elektroakustike pa stavka v Kibernetiki in tehnološki viški so teme, ki že same po sebi nakazujejo, da je bila petkova seja predsedstva Iskrinega sindikata kar precej burna in zanimivo živahna. Ob zadnjih točkah dnevnega reda so sindikalisti znova opozorili na poreške sklepe letne sindikalne konference, ki se nanašajo na razreševanje problematike, tehnoloških in ekonomskih presežkov delavcev, zagotavljanje socialne varnosti delavcev, minimalnih plač in pridobivanje novih delovnih mest, za kar se zavzema ta najmnogičnejša organizacija delavcev v Iskri.

Pretrgati stihijske in nekontrolirane procese

Na seji predsedstva je beseda najprej tekla o reorganizaciji v Iskri, kjer so prisotni znova opozorili, da ti procesi prepočasno potekajo. Zato je skrajni čas, da se po sprejetju Zakona o podjetjih (sprejet je bil konec decembra) in po stihijskih in nekontroliranih procesih, s katerimi se zadnje čase srečujemo v Iskri, predvsem glede izločanja nekaterih temeljnih organizacij, stvari temeljiteje in strokovno dorečejo. Zaradi tega je Pavle Gantar, svetovalec predsednika PO SOZD Iskra, dokaj podrobno razložil nekatera poglavja Zakona o podjetjih, kjer se je najprej dotaknil generalnega vprašanja v Iskri: ali bomo šli v Iskri na sestavljeno ali združeno podjetje? Seveda so razlike med sestavljenim in združenim podjetjem zlasti glede načina organiziranja, nadalje glede vsebine pogodbe o ustanavljanju združenega podjetja in vsebine samoupravnega sporazuma o organiziranju sestavljenega podjetja in še nekatere. V Iskri se bo potrebno čimprej odločiti ali bo Iskra v bodoče organizirana kot združeno ali kot sestavljeno podjetje.

Pavle Gantar je spregovoril tudi o interni banki, ki jo novi zakon kot interno finančno organizacijo dopušča, za kar si je že Iskra prizadevala ob pisanju predloga zakona, saj ima Iskra banka velik povezovalni faktor za celotno Iskro.

Nadalje pa se je dotaknil reorganizacije v prehodnem obdobju, ki je verjetno v Iskri pa tudi drugod sprožilo nekaj nepredvidenih procesov. V predlogu zakona je bila namreč predvidena zamrznitev reorganizacijskih procesov. S sprejemom amandmajev v skupščini pa so reorganizacije možne vse do sprejema statuta podjetja.

V nadaljevanju so se člani predsedstva seznanili tudi z nekaterimi preoblikovanji v Iskrinih temeljnih in delovnih organizacijah, ki ponekod potekajo stihijsko (nekje še delovne organizacije niso vedele za dogajanja v svojih temeljnih organizacijah), ponekod pa so ti procesi potekali dokaj kontrolirano. Zato je tudi član PO SOZD Iskra Jože Godec obsodil stihijske procese v Iskri, da reorganizacije ne potekajo sočasno in, da se s takšnimi nekontroliranimi postopki trgajo poslovne povezave in podjetniško zaokroževanje. In v tem smislu so ti procesi škodljivi in sebično pobarvani, ker jih peljejo prav tiste temeljne organizacije, ki so trenutno gospodarno in poslovno uspešnejše. Jože Godec je tudi opozoril, da se vse preveč usmerjamo samo na statusno reorganizacijo, premalo pa si ob tem postavljamo kvalitetnejša vprašanja kot so: kakšna bo naša strategija, razvoj, kaj bo s trgom itd.

Kar pa se nanaša na statusne oblike reorganizacije, zakon o podjetjih nalaga uskladitev vseh samoupravnih aktov do konca leta 1991. To obdobje pa je za Iskro, po besedah Jožeta Godca, predolgo, zato naj bi v Iskri letošnje leto izvedli reorganizacijske priprave in sprejeli Samoupravni akt o združevanju v Iskro do konca leta, drugo leto pa bi potekalo organizacijsko prilagajanje in usklajevanje.

Člani predsedstva KOS SOZD Iskra so še enkrat poudarili, da so o reorganizacijskih postopkih že veliko govorili in razpravljali in, da so njihova stališča okrog tega jasna. O reorganizacijskih procesih bodo nadalje razpravljali, ko bo pripravljen strokovni projekt organiziranosti Iskre, katerega morajo izdelati strokovne službe v najkrajšem času.

Poleg tega so se zavzeli za organiziranost procesov preoblikovanja, ki morajo teči usklajeno in

vodeno in zahtevali odgovornost za te procese tistih, ki jih predlagajo.

Elektroakustika v stečaju

Na petkovi seji predsedstva so govorili tudi o sežanski Elektroakustiki, ki je od 30. decembra lanskega leta v stečaju. Najprej je strokovni sodelavec Jože Golob predstavil s pravnega stališča trenutna dogajanja v Sežani in prisotne seznanil, da del proizvodnje normalno teče in vse analize kažejo, da bo ta del proizvodnje v novih oblikah rentabilno posloval.

Na sestanku je bil tudi predsednik sindikalne organizacije sežanske Iskre Edi Fabjan, ki je na kratko predstavil dogajanja v tovarni. Lahko bi rekli, da je sindikalna organizacija edina organizirana moč v delovni organizaciji, ki vsakodnevno spremlja dogodke in sodeluje s stečajnim upraviteljem. Na sestanku predsedstva so ugotovili, da so bili delavci dokaj dobro pripravljeni na dogajanja tako, da so normalno sprejeli dejstvo, da gre sežanska Elektroakustika v stečaj. Večji problemi pa so z zmanjševanjem zaposlovanja, saj je trenutno odjavljenih 52 delavcev, od katerih so nekaj primerov že rešili s predčasnimi upokojitvami in drugimi načini, ostali pa so še nezaposleni in prejemajo zakonsko določeno višino nadomestila osebnega dohodka.

Prisotni na seji so opozorili, da se bodo problemi glede socialne varnosti delavcev lahko še poslabšali, zato se mora sindikat zavzemati in iskati načine za preprečevanje le-teh. Ob tem so še enkrat poudarili, da predsedstvo vztraja na svojih poreških stališčih letne konference o tehnoloških in ekonomskih presežkih delavcev in, da sindikat vidi svojo

vlogo v zagotavljanju delovnega mesta slehernega delavca.

Stavka v tovarni števcev v kranjski Kibernetiki

Tudi stavka delavcev v Tovarni števcev pred novim letom je bila tema razgovora petkovega srečanja, kjer so se prisotni seznanili najprej s potekom stavke, nato pa tudi na kratko z zaključnimi razgovori stavkovnega odbora temeljne organizacije z vodstvom Iskre Kibernetike, kjer so obravnavali vseh osem zahtev. Sindikat števcev je sredi januarja delavce seznanil z dokončno izoblikovanimi sklepi in z roki za izpolnjevanje zahtev tako, da so delavci stavko prekinili. Predsedstvo KOS SOZD Iskra je ob tem menilo, da so delavci ob prekinitvi dela preveč prenašali odgovornost za nastale razmere, samo na del vodstva in sindikat, namesto, da bi na odgovornost poklicali predvsem delegate samoupravnih organov in celotno vodstveno strukturo. Pri tem pa so pripomnili, da je potrebno prav pri pojavih stavk v tovarnah dokončno razčistiti vlogo sindikalne organizacije.

Zimske športne igre bodo 25. februarja v Kranjski gori

Predsedstvo je obravnavalo predlog reorganizacije republiškega Odbora sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije, ki so ga izoblikovali tudi na pobudo Iskrinega sindikata in v veliki meri so upoštevali prav Iskrine zahteve in predloge. Prisotni so se dogovorili, da bodo v osnovnih organizacijah sindikata še enkrat pregledali predlog in če bo potrebno sporočili pripombe in dopolnitve.

Predsednik KOS SOZD Iskra Avguštin Ciuha je prisotne obvestil, da bodo zimsko-športne igre v Kranjski gori, 25. februarja, letne pa bo organizirala Iskra Commerce 24. in 25. junija.

Tudi informacije imajo svojo ceno

Da nam je danes znanstvena informacija potrebna bolj kot kdajkoli prej, ni potrebno posebej poudarjati • V Iskri se tega dokaj dobro zavedamo • Glavna naloga Indok centra je nabava, obdelava in posredovanje strokovnih informacij za vse strokovnjake v Iskri • Z vodenjem teh dejavnosti iz enega mesta v Iskri se je vsekakor povečala racionalizacija, nedvomno pa tudi kvaliteta informacij.

Indok center, ki deluje v sestavi DO ZORIN izvaja tipične združene dejavnosti in jo sestavljajo trije sektorji: informacijsko-dokumentacijska dejavnost, tehnična dokumentacija z oštevilčenjem in zaščita industrijske lastnine. O pomenu dejavnosti Indok centra, kjer je zaposlenih 32 delavcev, smo se pogovarjali z vodjo dipl. ing. Vero Levovnik.

Informacijska dokumentacijska dejavnost je dosegla v svojem razvoju vidne rezultate, saj danes zagotavlja raziskovalcem in drugim delavcem v Iskri sodoben sistem informiranja o dosežkih na znanstvenih in strokovnih področjih...

»Knjižnica vodi skupno nabavno politiko strokovne literature, kar se izvaja skozi eno mesto v Iskri, ob upoštevanju vseh potreb delavcev in je zato najučinkovitejša oblika, ker preprečuje vsakršno nepotrebno večkratno nabavljanje drage tuje literature in baz podatkov, hkrati pa zagotavlja optimalni obseg in dotok nove literature, ki je zanimiva za Iskro. Dokumentacijsko obdelavo strokovne literature in izdelava lastne baze podatkov imenovane SAIDC-el je možno enostavno organizirati na enem mestu, ker pride do delitve dela po specifičnosti področij, zato je kvaliteta visoka, ob znatno večji produktivnosti. V centru imamo povsem računalniško postavljen sistem z obsežnimi bazami podatkov o strokovni literaturi, online priključki na tuje banke podatkov (Dialog, Dastar, Fiztehnika) pa omogočajo odgovore na vsakršno vprašanje. Center je razvil in vzpostavil interni online sistem tako, da je danes že sedem online terminalov na raznih Iskrinih lokacijah usposobljenih za iskanje informacij o Iskrini bazi podatkov SAIDC-el (Kibernetika, Telematika — Labore, Telematika, Blejska dobrava, Avtomatika, Delta, Avtoelektrika). Online priključevanje terminalov bomo še pospeševali v vse naše tovarne, ki bodo za to zainteresirane.«

V okviru centra deluje tudi služba zaščite industrijske lastnine (SIL), ki skrbi za prijave novih tehničnih rešitev ali izumov, modelov, vzorcev in znakov in pridobivanje novih patentov. Ali se vam ne zdi, da je dejavnost industrijske lastnine premalo prisotna pri razvoju raziskovalnem delu Iskre in da je prema-

lo patentnih prijav?

»S to ugotovitvijo se docela strinjam, čeprav si to težko razlagam ob sorazmerno številnem razvojnem kadru v Iskri. Verjamem, da je v Iskri mnogo novih tehničnih rešitev, ki so patentibilne, toda verjetno zaradi premajhnega interesa, bodisi raz-

iskovalcev, bodisi poslovnih delavcev ne pride do večjega pridobivanja patentov v Iskri, ker tudi trženje znanja, seveda zaščitene ga v Iskri, še ni dovolj prisotno, vemo pa, da tujim firmam prinaša ogromne dohodke s prodajo licenc. Naša služba nudi vrsto patentnih informacij ter pravno-tehnična svetovanja, vodi in upravlja vse dokumente, ki so pomembni za Iskro pri zaščiti industrijske lastnine. Samo nekatere tovarne se premalo obračajo na nas. Da je povečan obseg patentnih prijav lahko dober barometer uspešnosti podjetja dokazuje analiza, ki smo jo naredili v Iskri, kjer smo ugotovili, da tiste Iskrine tovarne, ki imajo močan razvoj s sorazmerno veliko patentnih prijav ter prodajo svojih licenc, so danes gospodarno in poslovno uspešnejše. In odraz dobrega raziskovalnega dela v teh organizacijah je viden tudi pri nas — iz teh okolij terjajo od nas ogromno strokovnih informacij in literature.

Ko pa že govorim o tej dejavnosti, naj povem, da se poleg prijave patentov, naša služba uspešno ukvarja tudi s patentno informatiko, ki je temelj za ugotavljanje tehnološkega razvoja in stanja doma in v svetu. Služba daje tudi vsa pravna

mnenja glede domače in tuje patentne zaščite, ko gre za mednarodne konvencije in dogovore.«

Kaj pa enoten sistem oštevilčenja v Iskri; najbrž drži ena od ugotovitev, da je racionalizacijo notranjega poslovanja mogoče uresničiti ob predpostavki, da so materiali in izdelki enotno poimenovani, oštevilčeni in klasificirani?

»Naša služba je razvila izredno sodoben sistem, ki ga odlikuje velika fleksibilnost, ker se lahko dodajajo vsakršna nova področja materialov in izdelkov. Z uveljavitvijo in uporabo enotnega sistema v Iskri bo šele možno vzpostaviti dobre informacijske sisteme, npr. v Iskri Commerce in drugih organizacijah za vprašanja nabave, uvoza, izvoza, servisa itd. Pa tudi za druge informacijske sisteme in predvsem za medsebojno komuniciranje med Iskrinimi podjetji, je enoten sistem nujno potreben, ker zagotavlja potrebno enotno poimenovanje materialov in izdelkov Iskre in tistih materialnih postavk, ki jih organizacije nabavljajo zunaj Iskre.

Res pa je, da je nemogoče, da bi danes kar frontno preštevilčili in prekodirali vse izdelke, ker je uvažanje enotnega sistema izredno

drago. V nekaterih Iskrinih sredinah pa smo to že naredili in zanimivo je, da se začne vedno pri preurejanju skladišč. Npr. v Elektrooptiki, Horjulu smo skupno ugotovili, da smo s preštevilčenjem prišli do ogromnih prihrankov, saj so se hkrati »počistila« skladišča vseh ne več aktualnih materialov.«

Skoraj v celoti delate za Iskrine delovne organizacije. Kako pa, zanimirate uporabnike in kako se le-ti obračajo na vas?

»Imamo relativno veliko uporabnikov, tako je prek 3000 strokovnjakov vključenih v sistem tekočega informiranja, prek 2000 je retrospektivnih poizvedb, ogromno je zahtev po kopiranju itd. Zasluga za to je tudi, da aktivno sodelujemo v

INDOK center

Iskra Indok center ima v svojem okviru organizirano tudi glavno knjižnico s priročnimi knjižnicami na raznih lokacijah v Iskri, ki skrbi za kompletno nabavo literature: knjige, revije, kopije člankov, konferenčni in simpozijški material in drugo gradivo. Tako lahko Iskrini delavci zahtevajo nabavo knjig in revij, ki jih potrebujejo pri svojem raziskovalnem, proizvodnem in upravnem delu ter za izpopolnjevanje znanja, pa za izobraževanje ob delu in za študij.

Podrobnejša opredelitev dejavnosti

1. Informacijsko dokumentacijska (INDOK) dejavnost

- posredovanje strokovnih informacij; selektivnih (SDI), retrospektivnih, referencialnih in knjižničnih
- dokumentiranje in izdelava baze podatkov (SAIDC-el) o literaturi za področje ISKRE
- nabava vse strokovne literature: knjig, revij, kopij, baz podatkov tujih centrov
- knjižnična dela; centralna evidenca in izposojanje, skrb za kroženje revij
- raziskave Indok in knjižničnih sistemov ter vzpostavljanje Indok centra
- sodelovanje s sorodnimi knjižnicami in Indok centri doma in v inozemstvu
- urejanje in soizdajanje tehnološkega biltena

2. Industrijska lastnina

- pridobivanje in vzdrževanje patentov
- pravna zaščita izumov in svetovanje pri licencah
- patentna informatika
- mednarodno tehnično sodelovanje

3. Tehnična dokumentacija in oštevilčenje

- razvijanje, uvajanje in dopolnjevanje sistema tehnične dokumentacije in oštevilčenja (identifikacije, klasifikacije, naziv) za Iskro.

Iskrinih razvojno-raziskovalnih in drugih šolah, kjer udeležencem predstavimo možnosti uporabe naših »uslug«, hkrati pa se seznanimo z njihovimi interesi in zanimanji. Ob tem pa vsako leto organiziramo seminar za Iskrine štipendiste in veliko študentov prihaja k nam, še preden se zaposlijo v Iskri. Sodelujemo pa tudi na vsakoletnem Iskrinem seminarju za pripravnike.

Z vsemi Iskrinimi tovarnami zelo plodno sodelujemo tako, da gredo naše informacije tudi v vse naše oddaljene kraje in ne samo tiste, ki so nam lokacijsko najbližje. Imamo pa težave s financiranjem predvsem z Avtomatiko, Delto, Telematiko in Elementi, ki zelo slabo pokrivajo svoje obveznosti. Ob tem naj dodam, da center posluje z velikimi težavami in bi pričakovali več razumevanja za te dejavnosti. Kljub temu pa mislim, da nas bodo v prihodnosti, ob vseh reorganizacijah in naši izvozni usmerjenosti, Iskrine DO vse bolj potrebovale in uporabljale našo dejavnost, saj je takšna organizacija na enem mestu, z vrsto vitalnih in pomembnih dejavnosti, najbolj učinkovita in kvaliteta.

Vesna Žunič

Zakon o podjetjih (Ur. list SFRJ št. 77/88), prvi od znanih, ce nove gospodarske reforme, je prišel veljati 1. januarja 1989. Zakon je bil pripravljen v zelo kratkem času, zato ima polno pomanjkljivosti in nedorečenosti, ki jih bo treba popravljati, kot pravi dr. J. Sinkovec, »s popravki od popravkov«. Toda zakon je tu in treba se ga je držati.

Zanemariti je treba slabši del in uporabiti, kar je dobrega. Sedaj se bo našlo veliko razlagalcev, ki bodo »aventično« razlagali vsebino. Vsebinsko zakona je po mojem treba razlagati s stališča ciljev, zaradi katerih je bil zakon sprejet: ti so organiziranje združenega dela v razmerah delovanja tržnih zakonitosti, vzpostavitev novih institucionalnih oblik, ki bodo zagotovile obliko gospodarjenja, ki omogoča učinkovito poslovanje in s tem hitrejšo rast in razvoj proizvodnje ter čimvečji dobiček, če uporabimo terminologijo zakona.

Prispevek nakazuje, katere določbe zakona o podjetjih lahko uporabljamo neposredno pred spreminjanjem splošnih aktov, oz. usklajevanjem aktov z zakonom. V njem bom obravnavl samo družbena podjetja, ne pa tudi ostalih oblik, ki jih obravnava zakon o podjetjih (ZOP).

1. Zakon je prišel veljati 1. januarja 1989. OZD morajo uskladiti samoupravne splošne akte z zakonom do 31. 12. 1989. Postopek organiziranja obstoječih OZD se mora končati po ZOP. Določbe ZOP se ne uporabljajo za statusne spremembe, dokler

Zakon o podjetjih

z ZOP niso usklajeni samoupravni splošni akti. OZD in druge oblike združenega dela nadaljujejo delo na način in pod pogoji, pod katerimi so vpisane v sodni register (torej tudi v skladu s sprejetimi samoupravnimi splošnimi akti). DO morajo finančne in druge rezultate izkazovati tudi na ravni delovne organizacije.

2. Delavci upravljajo poslovanje družbenega podjetja kot celote. Tako bo treba ne glede na samoupravne splošne akte povezovati odločitve delavcev v DO, čeprav so organizirane TOZD (čl. 3). Uresničevanje samoupravnih pravic bo poleg zakona določal tudi statut podjetja (čl. 4).

3. Organiziranost podjetja odvisno od narave delovnega procesa določajo delavci s samoupravnim splošnim aktom. Takšen akt lahko torej sprejme delavski svet tudi pred sprejemom statuta (13. čl.).

4. Del OZD ali podjetja se ne more izločiti brez sklepa delavskega sveta, če že prej ni bil organiziran kot TOZD. Tudi izločitev TOZD bo bolj vezana na obveznosti do delavcev delovne skupnosti. Tudi ti delavci imajo pravico do dela premoženja, ki so ga ustvari-

li skupno z delavci TOZD.

5. V družbenem podjetju, ki ima manj kot 50 delavcev, se ne oblikuje delavski svet (48. čl.).

6. Določila o pristojnosti delavskega sveta se uporabljajo neposredno (čl. 49).

7. Delavski svet lahko oblikuje izvršilne organe in po določitih ZOP določa njihovo pristojnost (51. čl.).

8. Razpisna komisija za imenovanje poslovnega organa se imenuje iz delavcev podjetja (čl. 54.).

9. Udeležence razpisa je treba obvestiti o sklepu v roku osmih dni (čl. 54.).

10. Vršilec dolžnosti poslovnega organa se lahko imenuje za eno leto (čl. 56.).

11. Pristojnosti poslovnega organa se lahko uporabljajo neposredno, med drugim tudi predlaganje organizacije, predlaganje in razrešitev delavcev s posebnimi pooblastili, razporejanje delavcev, dajanje poročil in drugo. Ostale zadeve morajo biti določene s statutom (čl. 57.).

12. Neposredno se lahko uporabljajo tudi določbe o razrešitvi ter prepovedi o imenovanju (čl. 58, 59 in 63.).

13. Neposredno se uporabljajo tudi določbe o obveščanju delavcev in o odgovornosti za opravi-

janje samoupravljalških, upravljalških in poslovnih funkcij (čl. 70 — 74).

14. Neposredno se uporabljajo tudi določbe o družbenem varstvu samoupravnih pravic in družbene lastnine (čl. 75 — 80).

15. Neposredno se uporabljajo določbe o premoženju, sredstvih v pravnem prometu in odgovornosti (členi 160 — 167).

16. Določbe o poslovni tajnosti (čl. 176 — 178).

17. Določbe o nadzorstvu nad zakonitostjo dela podjetja (čl. 179 — 182).

V OZD bo treba čimprej izdelati program usklajevanja samoupravnih splošnih aktov z določili ZOP in pričeti pripravljati osnutke samoupravnih aktov. Z uskladitvijo samoupravnih splošnih aktov bodo odpadle nejasnosti zaradi prehodnih in končnih določb.

Po sprejetju samoupravnih splošnih aktov bomo morali v podjetjih izvesti »interno« konstituiranje z izvolitvijo novih organov upravljanja in izvesti razpis za poslovne organe. Delavcem bomo morali pojasniti spremenjene samoupravne funkcije, vodilnim in vodstvenim delavcem pa povečano odgovornost in pristojnost.

Leto 1989 naj bi bilo čas za uveljavljanje sprememb, naslednje leto pa uvajanje v nove razmere. Verjetno pa bo treba pohiteti zaradi vse težjih gospodarskih razmer, ki zahtevajo od podjetij večjo storilnost in prilagajanje tržišču.

Nace Pavlin

Novice s področja teleinformatike

Nov uspeh OSI protokola

Open System Architecture (OSI), enotni protokol povezave različne računalniške opreme, ki nastaja na pobudo mednarodne organizacije za standardizacijo ISO, doživlja vse večjo uveljavitev. Namesto nadaljevanja trendov »zaprtih« računalniških arhitektur se od nedavnega tudi velikani računalniške industrije pridružujejo naporom za poenotenje opreme s pomočjo predpisanega protokola. Gre za 12 imen ameriške računalniške industrije, ki predstavljajo kar 80% trga — AT&T, Control Data, Data General, DEC, IBM, SUN, Telenet, XEROX, Wang, Honeywell, Hewlett Packard.

Prvi čipi za kopije PS/2 osebnih računalnikov

Po napovedih se zdaj že pojavljajo prva integrirana vezja-čipi, ki omogočajo »posnemanje« zaenkrat še nedotakljivega IBM osebnega računalniškega sistema PS/2. Tajvanska firma ACER, oz. njena ameriška podružnica ponuja zdaj set čipov, s pomočjo katerih je mogoče izdelati osebni računalnik PS/2 in sicer modela iz spodnjega razreda 20 in 30.

Siemens inštalira prve mreže z optičnimi vodniki

Eden najpomembnejših korakov na poti k vpeljevanju novih javnih teleinformatičnih omrežij je storjen — nemška pošta je zaupala firmi SIEMENS inštalacijo prvih mrež z optičnimi fiber vodniki, ki imajo ogromne prednosti pred klasičnimi bakrenimi vodniki (praktično brez motenj, brez izgub, večja varnost in zaščita prenosa informacij, možnost prenosa bistveno večje količine in to zelo različnih vrst informacij, večja kakovost in hitrost prenosa, itd. Zaenkrat bodo na ta način povezali tri pomembne smeri v južni Nemčiji med mesti Karlsruhe, Stuttgart, Ulm, München in Nürnberg. Digitalizacija javnega omrežja vključno z optičnimi vodniki je predpogoj za polno uveljavitev ISDN koncepta integracije teleinformatičnih storitev, ki bi naj po istih linijah omogočila prenos različnih informacij.

Esprit dobiva nove finančne spodbude

Skupni evropski projekt razvoja informacijske tehnologije, ki ga usmerja EGS vstopa v drugo fazo t.i. ESPRIT 2. Do leta 1992 bo porabljenih kar nad 1,5 milijard \$ za različne projekte s področja teleinformatike, dodatnih 200 mio. \$ pa bo namenjenih ostalim raziskavam s področja visokih tehnologij, povezanih z enotno gospodarsko integracijo Evrope po l. 1992.

Brane Gruban

RAZPIS inovacijskih nagrad Iskre za leto 1989

Na podlagi 35. člena in v skladu s členi 27., 30., 31. in 17. Pravilnika o nagradah in priznanjih Iskre (objavljen v glasilu Iskra št. 41 z dne 22. 10. 1984) vabimo predlagatelje, da do 31. marca 1989 prijavijo kandidate za:

pet »Inovacijskih nagrad Iskre«, ki se podelijo posameznim delavcem, ali skupini delavcev za inovacijske dosežke zadnjih dveh let.

Nagrade se podeljujejo z naslednjih področij inovacijskega procesa in po njim pripadajočih skupinah kriterijev (27. čl. pravilnika):

- za zasnovo in hitro ter učinkovito izvedbo novega inovacijskega projekta, ki predstavlja dohodkovno in zlasti devizno omemben dosežek za Iskre,
- za kakovosten raziskovalno-razvojni dosežek, ki je bil uveden v proizvodnjo in je izboljšal tehnološko konkurenčnost Iskre v kratkem roku ob omejenih možnostih za uvoz in investicije,
- za hiter in uspešen prenos iz razvoja v proizvodnjo in osvojitve proizvodnje izdelka na podlagi moderne tehnologije, visokega deleža znanja in nizkega deleža materiala, zlasti uvoznega,
- za izum, izboljšavo, ali pomemben kristni predlog s področja bodisi tehnike, ali njegovega dela, ki omogoča bodisi povečan dohodek, oz. prihranek, bodisi drugo korist, ali prednost in je bil uporabljen, oz. je uporabljen najmanj v dveh organizacijah združenega dela Iskre,
- za hitro in uspešno izvedeno pripravo trženja in osvojitve novega segmenta tržišča za povsem nov izdelek, sistem, ali storitve (npr. inženiring, svetovanje, soft ware in drugo), ki so dohodkovno in zlasti devizno učinkoviti ter zajemajo pomemben delež dohodka udeležene organizacije združenega dela.

Vsaka inovacijska nagrada se lahko podeli le za tisti dosežek, ki izpolnjuje vse naštetje kriterije v posamezni alineji.

Pet inovacijskih nagrad se podeli za najboljše ocenjene inovacijske dosežke, ne glede na to, v katero od zgoraj navedenih področij nagradjevanja sodijo.

Kandidate za inovacijske nagrade lahko predlagajo Komisiji za inovacijske nagrade Iskre:

- samoupravni organi,
- družbenopolitične organizacije in
- poslovodni organi organizacij združenega dela Iskre.

Pisni predlog za inovacijske nagrade mora vsebovati:

A. OSNOVNE PODATKE

1. ime in naslov predlagatelja
2. področje inovacijskega procesa, kamor sodi dosežek po 27. členu pravilnika
3. naslov inovacije
4. ime proizvajalca, oz. uporabnika dosežka
5. ime raziskovalne organizacije
6. ime, priimek in poklic inovatorjev
7. karakteristika inovacije
8. uspeh prenosa v (proizvodnjo in ali na tržišče) prakso
9. ekonomski učinek, ali druga prednost
10. srednjeročni načrt

Gornji osnovni podatki morajo biti izpolnjeni na eni strani formata A4, v skladu z objavljenim navodilom.

B. STROKOVNO UTEMELJITEV IN DOKUMENTACIJO (kot priloga k osnovnim podatkom pod A)

Za izume je treba priložiti tudi potrdilo o prijavljenem izumu, oz. podeljenem patentu. Če so predlagani več kot 3 kandidati, je treba za vsakega podrobno opisati njegov prispevek ter dela in naloge, ki jih opravlja.

Podpisan predlog je treba dostaviti najpozneje do 31. marca 1989 na naslov: SOZD Iskra, DSSS — tajništvo samoupravnih organov, Ljubljana, Trg revolucije 3/12 (telefon 212-536).

Komisija za inovacijske nagrade Iskre zbira in vrednoti prispelle predloge, zbira podatke in dokumentacijo za izbor kandidatov ter oblikuje utemeljen predlog delavskemu svetu SOZD Iskra, ki dokončno odloča o podelitvi inovacijskih nagrad.

Nagrade bo slavnostno podelil predsednik DS SOZD Iskra na letnem posvetovanju o razvojnno-inovacijski dejavnosti v SOZD Iskra, predvidoma v mesecu juniju. Sklep DS SOZD Iskra o podelitvi inovacijskih nagrad bo objavljen v glasilu Iskra.

NAVODILO

za sestavo predloga za inovacijske nagrade Iskre (osnovni podatki pod A)

1. **IME IN NASLOV PREDLAGATELJA:** predlagatelji so lahko samo samoupravni organi, ali družbeno-politične organizacije, ali poslovodni organi OZD

2. **PODROČJE INOVACIJSKEGA PROCESA:** navedite vsaj eno izmed 5 področij po čl. 27 Pravilnika o inovacijskih nagradah Iskre, navedenih v razpisu inovacijskih nagrad Iskre za leto 1987

3. **NASLOV INOVACIJE:** navedite naslov inovacijskega, oz. raziskovalnega dosežka, ki ga prijavljate

4. **UPORABNIK RAZISKOVALNEGA DOSEŽKA — PROIZVAJALEC:** navedite popoln naslov firme uporabnika, oz. proizvajalca

5. **RAZISKOVALNE ORGANIZACIJE:** navedite popolne naslove vseh sodelujočih raziskovalnih organizacij

6. **INOVATORJI:** po sklepu komisije za inovacijske nagrade Iskre omejite število predlaganih kandidatov. Navedite imena in priimke ter poklic inovatorjev, ki so bistveno prispevali k inovacijskemu dosežku, ločeno po raziskovalnih organizacijah. Če je število večje od tri, je potrebno za vsakega podrobno opisati njegov prispevek v prilogi B. — strokovna utemeljitev in dokumentacija

7. **KARAKTERISTIKA INOVACIJE:** odgovorite kratko na naslednja vprašanja:

7.1. Kaj je to, kar je navedeno v naslovu inovacije, čemu je namenjeno, kaj pomeni?

7.2. Ali so bile opravljene predhodne raziskave, kje in kdaj?

7.3. Zakaj je bilo potrebno opraviti RR nalogo, oz. kaj je bilo zahtevano in zakaj?

7.4. Ali je bil program RR naloge v celoti opravljen? V čem je bistvo inovacije, kaj je bilo dejansko opravljeno in kakšni so rezultati: doseženi parametri, dosežena skladnost z morebitnimi predpisi in standardi in katerimi?

7.5. Kakšni so uspehi: prednosti nasproti drugim, v čem je morebitna dosežena tehnična izboljšava, izum; imena izumiteljev; ali je bila podeljenja javna nagrada in komu; ali je bil izdelek nagrajen za dobro obliko in kje?

7.6. Katere faze domačega RR dosežka so dejansko opravljene: laboratorijske raziskave, prototip z dokumentacijo, izbrana tehnologija, pilotna proizvodnja z dokumentacijo, pridobljeni atesti, iznajdena nova metodologija, ustvarjalno uporabljeno znanje drugih, izpopolnjen knowhow, licenca ipd.

8. **USPEH PRENOSA V PRAKSO (V PROIZVODNJO IN/ALI NA TRŽIŠČE):** odgovorite na naslednja vprašanja:

8.1. Ali so izdelani konstrukcijski načrti, izdelavni postopki, normativi časa, materiala? Ali je izdelana proizvodna dokumentacija — delavniški načrti, predpisi in dr.?

8.2. Ali je opravljena analiza tržišča, izdelan investicijski elaborat, dokončana investicijska izgradnja, opravljena poskusna proizvodnja, osvojena redna proizvodnja, razširjene obstoječe zmogljivosti, zgrajena in/ali opremljena nova tovarna, obrat, oddelek in dr.?

8.3. Ali izdelki ustrezajo zahtevam porabnikov, tržišča, veljavnim standardom — katerim? Ali je osvojeno tržišče, vzpostavljene prodajne poti, servis in povratne informacije?

9. **EKONOMSKI UČINEK:** odgovorite na naslednja vprašanja:

9.1. Fizični obseg in vrednost proizvodnje ter izvoza in devizni učinek pred uvedbo in po uvedbi inovacije in v prihodnje na delavca. Isto v razmerju do celotne proizvodnje in izvoza OZD.

9.2. Drugi učinki: izboljšanje tehnološke konkurenčnosti Iskre: uvedba moderne tehnologije; uporaba visokega deleža znanja in nizkega deleža materiala — zlasti uvoznega; povečanje produktivnosti; omogočen prihranek na energiji, ali druga korist ali prednost, kot npr. povečanje varnosti pri delu, kvalitete izdelkov in dr.

10. **NAČRTI:** odgovorite na naslednja vprašanja:

10.1. Načrtovane zmogljivosti v 5-letnem planu investicije v zgradbe in opremo, fizični obseg proizvodnje in % povečanja, % povečanja CP in dohodka ter dohodka na delavca, primerjava cen na domačem in zunanjem trgu pred in po investiciji, nadomestitev uvoza, % povečanja, ali začetek izvoza, devizni prihranek, akumulativnost naložbe, zaposlenost in sprememba kvalifikacijske strukture.

10.2. Kooperacija med OZD Iskre in zunanjimi

10.3. Tržišče (obdržali, ali razširili bomo dosedanje tržišče, osvojili bomo nova tržišča)

10.4. Širši družbeni interes (perspektiva razvoja gospodarstva, širjenje na nerazvita gospodarska področja, vključevanje v srednjeročni načrt razvoja DO, SOZD, SRS, dobili smo spodbudo za uvedbo novih programov raziskav in/ali proizvodnje in/ali trženja, zmanjšano ali odpravljeno je onesnaževanje okolja in dr.)

OPOMBA: Pristojni organ mora s podpisom in žigom potrditi točnost navedenih podatkov.

Kako varno smo delali lani?

V tem prispevku bomo skušali odgovoriti na vprašanje, kako varno smo delali lani v novogoriški Iskri Avtoelektriki. Obiskali smo namreč Janka Bratuša, vodjo varstva pri delu v tej delovni organizaciji, ki razpolaga s podatki, koliko nesreč se je pripetilo na delu, na poti na delo in nazaj proti domu. Že v uvodu moramo povedati, da vzrokov za zadovoljstvo ni, saj je bilo minulo leto v povprečju kar osem delavcev dnevno odsotnih z dela zaradi zdravljenja poškodb.

Torej objavljamo spodnji intervju tudi zato, da bi letos to število zmanjšali do take mere, da bo zadovoljstvo popolnejše.

Janko, najprej povej tvojo oceno glede varnosti na delu v minulem 1988 letu?

Če vzamemo za primerjavo leto 1987, je bilo lani število nesreč skoraj enako, so pa lanske nesreče zahtevale bistveno daljši bolniški stalež, v kar nas prepriča naslednji podatek. V letu 1987 so delavke in delavci prebili na bolovanju 1612 dni, lani pa 2010 dni, torej kar 398 dni več! Vsak dan je bilo zaradi zdravljenja poškodb na bolovanju skoraj osem delavcev, ali gledano skozi poprečje, vsak poškodovanec je bil 11,16 dneva doma na zdravljenju. Vseh poškodb je bilo 180 — pogostost nesreč, to pomeni število poškodb na 1000 zaposlenih pa znaša 48 delavcev.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da so se delavke bolj varovale kot delavci. Med poškodovanimi je namreč bilo 121 delavcev in 59 delavk. V te poškodbe so vštete tudi nesreče, ki so se zgodile na poti na delo, na službeni poti in ob koncu delovnega časa, oz. po povratku domov. Takih nesreč smo zabeležili 20, žal med njimi tudi eno smrtno.

Kakšne so pa vrste poškodb?

Poškodbe so skoraj vsa leta enake, prednjačijo pa vrezi, udarci, poškodbe oči, stisnitve itd.

Kakšni so najpogostejši vzroki teh nesreč?

Na prvo mesto moram postaviti nedosledno uporabo

osebni zaščitni sredstev, ki jih je dovolj povsod tam, kjer jih delovni proces zahteva. Sledi nespoštovanje in neupoštevanje navodil za varno delo, tehnološka nedisciplina, precejevanje delavčevih sposobnosti in premajhna kontrola neposrednih vodij nad uporabo osebni zaščitni sredstev. Vsekakor pa moramo omeniti tudi neobveščanje delavcev s strani neposrednih vodij takrat, ko delavec opazi, da je s strojem ali drugo delovno napravo nekaj narobe, da je potrebno popravilo.

Kako pa se je gibalo število nesreč po posameznih temeljnih organizacijah?

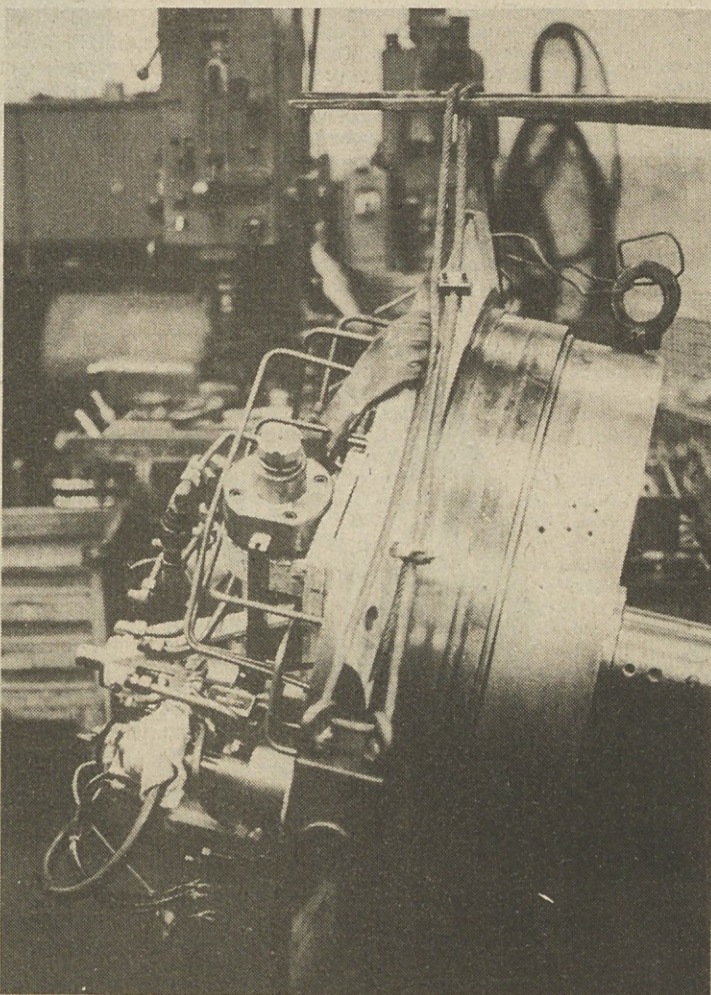
Tudi pri tem odgovoru bom vzel za primerjavo leto 1987. V najštevilčnejši TOZD, v tovarni velikih zaganjalnikov se je število nesreč sicer zman-

jšalo, kljub temu pa jih je bilo 48. Tudi v tovarni malih zaganjalnikov je število poškodb v primerjavi z letom prej nekoliko upadlo vendar je bila resnost poškodb visoka, k čemur je »pripomogla« delavka, ki je bila več kot leto dni na bolniškem staležu.

V tovarni generatorjev in elektronike so zabeležili povsem enako število nesreč kot leta 1987 in to 12.

Tudi v TOZD s sedežem izven Nove Gorice (Žarnice Ljubljana, Iskra Tolmin, Bovec in Komen) se stanje ni spremenilo, kar pomeni, da je število nesreč enako kot leto prej.

So pa zaposleni v tovarni delovnih sredstev utrpeli več nesreč kot predlanskim pa tudi več dni so porabili, da so se znova zdravi vrnili na svoja delovna mesta.

Previdnost pri delu naj nam nikoli ne predstavlja obremenitve. Žal tokrat ni bilo tako, saj je z našega posnetka lepo razvidna stisnjena rokavica, v kateri so ostali delčki prstov ... Tudi to naj bo opomin za varno delo!

V TOZD Komerciala se je tudi nekoliko povečalo število nesreč (predvsem zaradi zahtevnosti transportnih del), saj so zabeležili tri poškodbe več kot leta 1987, skupaj pet.

Najmanj nesreč pa je bilo zaradi specifične narave dela v TOZD Inštitut in v delovni skupnosti skupnih služb.

Zasluga, da ni še več nesreč, gre gotovo tudi na račun bogate preventivne dejavnosti?

Da, res je, saj prav preventivi posvečamo največjo pozornost. Lani smo pričeli tudi s sistematičnimi periodičnimi pregledi sredstev za delo. (Lani smo uspeli pregledati in odpraviti večino pomanjkljivosti na strojih in napravah v največji temeljni organizaciji, v tovarni velikih zaganjalnikov). Te aktivnosti bomo nadaljevali tudi letos v drugih TOZD.

Do lanskega leta so nam te preglede opravljali izključno strokovnjaki zunanjih institucij, sedaj pa opravljamo ta dela sami, po potrjeni metodologiji republiškega inšpektorata za delo.

Seveda namenjamo veliko pozornost tudi izobraževanju delavcev, ki dela vodijo, nadzirajo ali opravljajo. Med letom se je lani usposobilo na takih načinih izobraževanja kar 1200 delavk in delavcev.

Ob koncu pa moram omeniti tudi periodične, preventivne zdravstvene preglede delavk in delavcev, ki delajo na nevarnejših ali zdravju škodljivih delovnih mestih. Žal moram ob tem povedati, da nam iz objektivnih vzrokov ni uspelo doseči cilja, ki smo si ga zastavili.

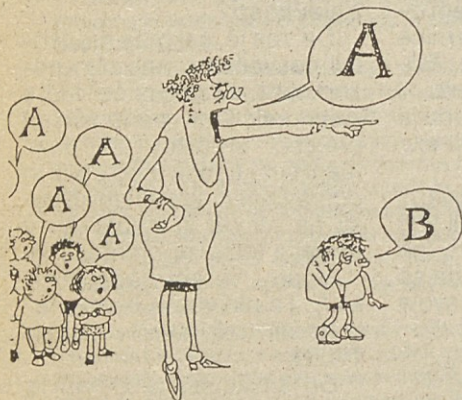
Janko, hvala lepa za odgovore, mi pa dodajmo najiskrenejšo željo, da se ne bi zgodila nobena nesreča, ali vsaj najhujša ne! Vendar smo za izpolnitev tega cilja v igri le mi sami, zato pazimo, dosledno upoštevajmo navodila za varno delo in ne precenjujmo svojih sposobnosti. Tudi za šale in igre ob stroju ni prostora. Ko udari, udari zares, zato res pazimo, da ne bo že jutri prepozno za ta in druga opozorila.

M. R.

Tri vizije projekta IKAR*

I. vizija

Za ugotovitev, da na naših šolah še ne poučujemo in ne vzgajamo za ustvarjalno življenje in delo, niso potrebne empirične raziskave. Pa vendar. Psiholog Drago ŽAGAR je v svoji raziskavi na ljubljanskih osnovnih šolah ugotovil, da »na učni uspeh učencev v večji meri vpliva njihova inteligentnost kot pa ustvarjalnost. Razlog je v tem, da učence učimo predvsem reševanja zaprtih problemov, pri katerih pridejo do izraza sposobnosti konvergentnega mišljenja. Odprtih problemov je malo, zato so učenci, ki se odlikujejo v divergentnih sposobnostih, v tem pogledu pogosto prikrajšani. Nadarjeni učenci pri pouku pogosto težko uveljavljajo svoje sposobnosti, nekateri učitelji pa jih zaradi drugačnosti celo kaznujejo.

V zadnjem času se tudi v Sloveniji dogajajo določeni napori v smeri odkrivanja in posebne skrbi za nadarjene učence in uvajanja raziskovalnega dela na osnovne in srednje šole.

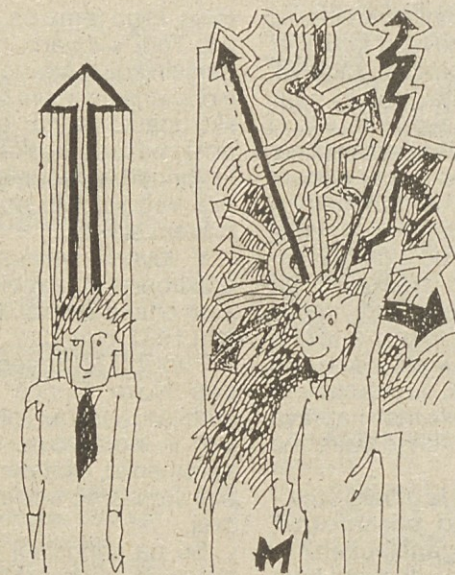
Dokler se omenjena prizadevanja ne bodo profesionalizirala, bodo zanesljivo ostala na plečih redkih entuziastov, s tem pa ne bosta zagotovljena nujna kontinuiteta in razvoj strokovnega dela na tako zahtevnem področju. Prepričan sem, da v zvezi s tem prej nočemo kot pa ne znamo storiti odločilnih korakov. Neverjetno je, da je na pragu informacijske dobe izraz kot je na primer »elitna šola«, obremenjen še s toliko ideološke patine, čeprav je povsem jasno, da je elitizem v modernem izobraževanju samo v tem, da se v optimalnih pogojih za ustvarjalno učenje in delo srečujejo najboljši učenci z najboljšimi učitelji.

Če bomo pripravljali talente za tujino, kot se dogaja sedaj, se nam investicija ne bo izplačala. Ne samo zaradi vloženega dela in denarja, marveč predvsem zaradi dejstva, da tako majhen narod kot smo Slovenci ne more več po svetu razmetavati svoje vrhunske pameti in s tem ogrožati svoje eksistence. Ali kot pribeje Anton TRSTENJAK: »Majhen narod je ustvarjaljen narod ali pa izgine!«

Posebna skrb za nadarjene mlade ljudi pa seveda zbujata tudi pomisleke tipa — kakšni bodo ti ljudje v življenju, če jih bomo »gojili v toplih gredah?« Prav tu se izpostavlja vloga vzgoje, ki je v besednem paru z izobraževanjem postala le še formalni privesek, besedni oлуpek, katerega pomen se je zaradi semantičnega nasičenja že zdavnaj izgubil. Tako vzgoja bi v prvi vrsti demistificirala nadarjenost, saj bi nakazala silno razdaljo med talentirano osebo in manifestacijo njene ustvarjalnosti.

Renica je taka, da so izjemno ustvarjalni ljudje v življenju nenehno izpostavljeni neusmiljeni borbi za uveljavitev lastnih idej in stvaritev, zato ni bojazni, da bi se večno pestovali v rastlinjaku. Taista pestunja bo prva stopila na prste nekonformizmu, prevratnosti, duhovitosti, čudaštvu itd., ustvarjalca, ki ga je nekoč negovala.

Ustvarjalna ideja je največkrat šele sprožilec naporenega in dolgotrajnega dela, ki ga običajno spremlja še bolj ali manj močan odpor okolja, v katerem jo skušamo uveljaviti. Zavedati se je treba, da še nobena ideja ni dozorela brez boja. Borba zanjo je sestavni del ustvarjalnosti avtorja, razumevanje zanjo pa predvsem lastnost tistega, ki ima v omenjenem okolju največjo moč, znanje in pogum, da ji odpre prosto pot.

Ustvarjalno delo se bo v polni meri lahko uveljavilo šele tedaj, ko ne bo več stvar katerekoli oblike mobilizacije — prisile, marveč rezultat osvoboditve ustvarjalnih sil, kajti najosnovnejši pogoj ustvarjalnosti je svoboda.

Osnovna zmeta vseh novejših neuspešnih prizadevanj za dvig ustvarjalnosti v naši državi je bilo prepričanje, da je mogoče za ustvarjalno sodelovanje ljudi mobilizirati, torej prisiliti, pogosto z negativno motivacijo, da bo sicer kriza še večja, torej s pretnjo.

Ustvarjalna svoboda je tudi najmočnejša vez, ki nadarjene ljudi priklepa na domovino. V delovnem okolju se manifestira skozi pravico do strokovnega odločanja, tveganja in zmote, ki jo dandanašnji še nismo pripravljeni priznavati.

Edina pot iz sedanjega začaranega kroga so delovni in življenjski pogoji, ki bodo omogočili resnično svobodno iniciativo ustvarjalnih posameznikov in skupin, izven vsakih birokratskih normativov.

Birokracija pa je doslej najhujši znani strup zoper ustvarjalnost.

Med težnjo po spreminjanju na eni in prizadevanjem po ohranjanju obstoječega na drugi strani pa je namreč tudi dialektika družbenega napredka.

V delovnih okoljih, kamor je že prodrla zavest o nujnosti ustvarjalne svobode dopuščajo, da si določeno del strokovnjakov v okviru širšega delovnega, oz. strokovnega področja, prosto izbira delovne naloge. Gre za ljudi, ki so si z ustvarjalnim delom pridobili

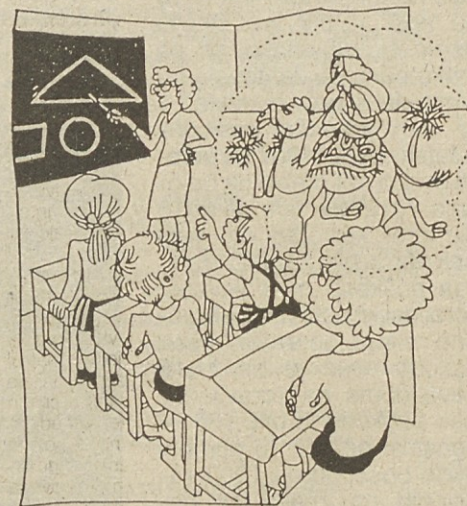
poseben status, povezan z različnimi oblikami materialnih in nematerialnih spodbud, kar jim omogoča primeren materialni standard in izpolnitev različnih individualnih potreb, teženj in vrednot.

II. vizija

Potreba po novem znanju nastane, ko struktura obstoječega strokovnega znanja ne ustreza več strukturi dela, ki ga zahteva nova tehnologija.

Učinkovit proces prestrukturiranja znanja za najzahtevnejše tehnologije zahteva visoko sinhronizacijo strukture delovnih zahtev in izobraževalnih procesov na vseh stopnjah, z vidika interdisciplinarnosti in transdisciplinarnosti pa tudi na različnih usmeritvah. Potreba po širokem spektru znanj iz različnih strok bliskovito narašča.

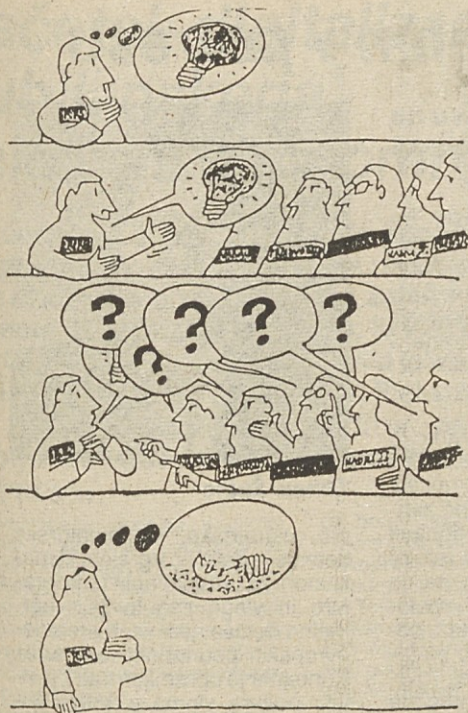
Togost našega šolskega sistema, ki je zaprt znotraj posameznih strokovnih usmeritev, ne omogoča fleksibilnega, interdisciplinarnega študija, ki daje možnost izbire individualnega programa predmetov ne glede na matično šolo, v katero se neko formalno vpiše. Taka fleksibilnost bi pomenila neprecenljivo racionalizacijo posebno pri študiju ob delu in iz dela, kjer bi odpadla velika količina »balastnih predmetov«, med katere pa ne uvrščamo splošnih predmetov, ki dajejo nujno potrebno kulturno ozorje in vzpostavljajo pri nas kronično zanemarjano vzgojno komponento. Specialistična znanja, ki niso postavljena v kontekst splošnih, so manj učinkovita, včasih celo sterilna.

Tako imenovani fazni zaostanek obstoječega šolskega znanja za aktualnim že sam za sebe predstavlja dovolj utemeljen razlog tudi za vzpostavitev lastnega sistema izobraževanja in usposabljanja.

Prestrukturiranje za nove tehnologije zahteva tudi strogo selekcijo in šolanje vodilnega kadra. Vodilni ljudje, ki v zadnjih 3 do 5 letih niso na svojem strokovnem področju vpeljali nobene inovacije, ki niso skrbeli za strokovni razvoj svojih sodelavcev in tudi za svoj osebni strokovni razvoj niso ničesar storili, niso več primerni za to delo. V naših razmerah je vodenje žal še vedno v prvi vrsti funkcija, povezana predvsem s položajem na hierarhični lestevici, ne pa najzahtevnejše strokovno delo, ki ga je treba nenehno preverjati in ocenjevati na podlagi dobro opredeljenih in zelo strogih kriterijev, ki jih naša kadrovska merila v praksi še ne vsebujejo. Prestrukturiranje znanja mora torej v prvi vrsti zajeti prav vodilne kadre, saj so danes v svetu po pomembnosti na prvem mestu prav znanja vodenja in poslovodenja. Ti kadri so tudi osnovni nosilci kadrovskega razvoja OZD, kot tudi njihovih posameznih sodelavcev, zato je tudi interna šola poslovodenja najpomembnejši segment izobraževalnega procesa v poslovnem sistemu.

Najbrž ni dvoma, da je temeljni motiv lastnega izobraževanja v možnosti izbire znanj, ki so neposredno uporabna v konkretnih delovnih okoljih, ali v njih celo nastajajo in se razvijajo. Poleg tega interne šole tudi

ni vnesla evforija tako imenovanega »vse vprek« izobraževanja, ki ni ekonomsko opravičljivo. Tako tudi ekonomika razvoja kadrov anticipira »pozitivno bilanco« v svojem osnovnem cilju: odkrivati, najti, motivirati, usmerjati, pripravljati, izobraževati (razvijati ljudi z visokimi intelektualnimi in ustvarjalnimi potenciali za najzahtevnejše delovne naloge).

III. vizija

Z nastopom industrijske ere je človek za zmeraj izgubil svobodo izbire dela, v sedanjem času pa skoraj že tudi poklica. Pravica do dela je postala povsem institucionalizirana, izbira izobraževanja za življenjski poklic pa se nahaja v rokah staršev, šolnikov in politikov.

Medtem ko še včeraj nismo kazali pretiranega interesa za množično strokovno izobraževanje zaposlenih in smo v skladu z na slepo prevzeto tayloristično doktrino spreminjali ljudi v delovne živali, nam na pragu informacijske dobe grozijo druge skrajnosti. Tais tega človeka, ki smo ga zaposlili še kot otroka, namesto da bi ga izobraževali, ko je bil za to najustrežnejši čas, v zreli dobi posiljujemo z učenjem, za katerega iz mnogih razlogov ni več zainteresiran. Vse to lahko povzroča prava travmatična stanja, ki človeka tako ali drugače zasušnjujejo.

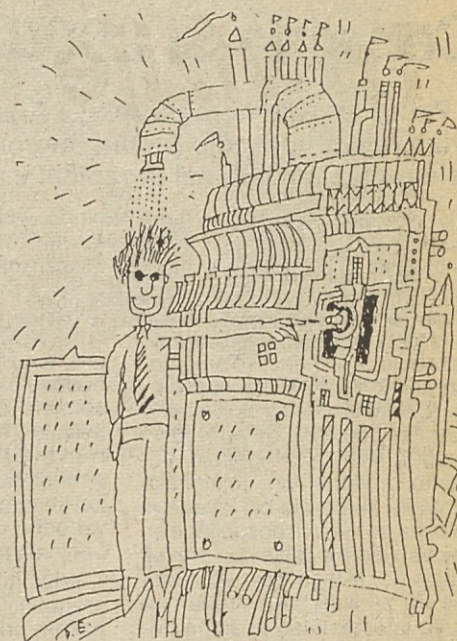
Visoke tehnologije zahtevajo vedno bolj izobražene in specializirane strokovnjake. Kakšna prihodnost se ob tem obeta ogromni večini, ki zaradi številnih vzrokov to ne more postati? Ali bo delo postalo privilegij izjemno nadarjenih in izobraženih ljudi, ko je bilo še pred stoletjem »privilegij« sužnjev?

Ali bo homo faber še lahko osmisli samoga sebe? Bodo ljudje postajali presežki že ob spočetju ali jih bo genetsko inženirstvo preventivno spreminjalo v super ljudi?

Obstaja pa še druga skrajnost, povezana s človekom jutrišnjega dne: v svetu (Francija) že obstajajo specialni strateški programi, s katerimi naj bi izobraževali otroke, ki so dobesedno še v plenici, medtem ko bo skrajševanje tehnološke dobe bodočih tehnoloških generacij izdelkov zahtevalo kar nekajkratno menjavo poklica v delovni dobi posameznika. Ali ne bo s tem človek hkrati osiromašen za že itak prekratko otroštvo, zaradi časa, ki ga bo porabil za nenehno poklicno izobraževanje pa zanemaril ostale vrednote? Taka perspektiva prav gotovo ne pelje v kulturno družbo, oz. civilizacijo, ker je obrnjena proti zakonu narave.

Tisto kar človeka loči od najbolj razvite živali ni inteligentnost kot mnogi mislijo in tudi ne spomin, sposobnost mišljenja ali domišljija, niti uporaba orodja, ker je v vseh teh kategorijah razlika le v stopnji.

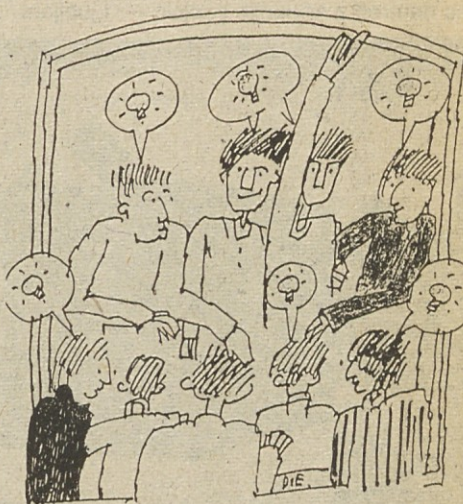
Človeški vrsti, ki se je ohranila brez instinktivnega programa kot odprt, nedeterminiran biološki sistem, so določene strukture in funkcije možganske skorje omogočile izkušnjo ODNOSNOSTI do okolja in do same sebe. Človeško odnosno doživljanje pa ni pripeljalo le do pojava zavesti kot možnosti zrenja lastnega doživljanja, temveč tudi do pojava samozavedanja kot možnosti zrenja samega sebe kot nosilca tega doživljanja. Pojav samozavedanja kot temeljne

funkcije jaza je človeka prestavil iz prvobitnega naravnega kokona (okolja) in ga osvestil kot subjekt. S pojavom zavedanja samega sebe kot nosilca hotenja in samodejavnosti mu je bila dana USTVARJALNA vloga. Zato govorimo o ustvarjalnosti kot o temeljni antropološki kategoriji.

Ustvarjalnost je preseganje obstoječega, porajanje novih, originalnih idej in odkritje učenja njihove realizacije v teorijah, modelih, izdelkih, umetniških stvaritvah itd.

Ustvarjalnost lahko strokovno povsem dosledno razgrinjamo od vrhunske, ki jo pripisujemo le redkim posameznikom, do preproste iznajdljivosti, ki jo občasno skoraj vsakdo izkazuje, ker gre za temeljno antropološko kategorijo človeka kot simboličnega bitja.

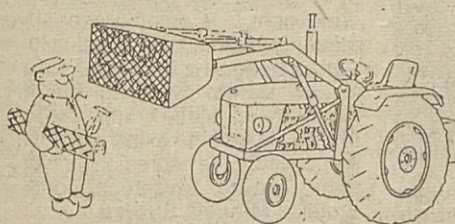

Človek prihodnosti bo torej vsakdo, ki bo ostvaril svojo naravno obdarjenost. Ostane samo vprašanje, kam jo bo usmeril — v blaginjo ali v samouničenje.

Prehod v informacijsko družbo bo moral izpostaviti odnos človeka do samega sebe in do naravnega okolja. Če bo šel razvoj človeka nove dobe v smeri priznavanja njegovega notranjega sveta kot edino resničnega, ali celo v nekakšno računalniški racionalizem kot skrajno obliko stehiniziranosti, se vrsta homo sapiens ne bo mogla ohraniti, ker se bo preveč odmaknila svoji prvobitni naravi, ko ne bo več pripravljena skromno priznati enakovrednosti z drugimi živimi bitji.

Janez Mayer

* Projekt Razvoja kadrov v Iskri

Težavnost objektivnega ocenjevanja učinkovitosti izobraževanja v praksi narašča z zahtevnostjo in kompleksnostjo dela, ki ga udeleženec opravlja. Temeljno zagotovilo učinkovitosti izobraževanja, oz. pozitivnega transfera znanja je v pozitivno selekcionirani populaciji, ki jo izobražujemo. Pri nas se na žalost še

Centrala SI 2000 kot pomoč prizadetim v potresu

Po katastrofalnem potresu v Armeniji se je Iskra odločila, da prebivalstvu na prizadetem področju podari telefonsko centralo SI 2000 v kontejnerju. Delavci Telematike so zamisel uresnili v najkrajšem možnem roku.

Iz sredstev obveščanja smo izvedeli, da je potres ugasil mnoga življenja in napravil ogromno materialno škodo. Močno je poškodoval tudi telefonsko omrežje, ki ga prav spričo nesreče zelo potrebujejo. Armenci so se organizirano lotili odpravljanja posledic, toda učinkovitost aktivnosti je marsikdaj odvisna od povezav s svetom. Tu lahko odigrajo pomembno vlogo tudi telefonske centrale, ki morajo biti izvedene tako, da so hitro usposobljene za delovanje in ne zahtevajo preveč prostora. Le-tega namreč ni dovolj niti za ljudi brez strehe nad glavo in tiste, ki so prišli na pomoč pri reševanju in obnovi.

Številne jugoslovanske delovne organizacije skušajo pomagati po najboljših močeh. In kako se je vključila Iskra? O tem je spregovoril Mihael Šubic, vodja projekta:

»V Iskri Telematiki že več kot leto dni uresničujemo razvojni projekt — kontejnerizacijo domače elektronske telefonske centrale SI 2000 za javno telefonsko omrežje Sovjetske zveze. Ravno smo se bližali koncu prve faze odpremi gotovega izdelka kupcu, ko se je ob potresu samoumevno porodila zamisel o pomoči. Iskra ima namreč z Armenijo tradicio-

nalno dobre odnose, njeni strokovnjaki pa veliko izkušenj s tamkajšnjim telefonskim omrežjem. Tako je predsednik poslovnega odbora Franc Šifkovič konec lanskega decembra poslal sovjetskemu ministru za zveze ponudbo, ki je bila z navdušenjem sprejeta. Že čez nekaj dni so bili usklajeni osnovni podatki in sklenjen dogovor o montaži centrale v mestecu Kirovakan, ki leži 75 km severno od Erevana in 50 km vzhodno od najbolj prizadetega Leninskana.

Kdor hitro da, dvakrat da; ta pogovor naj bi obveljal tudi v našem primeru. zato smo v Telematiki nemudoma, že prvega dne po novoletnih praznikih, ustanovili projektno skupino, ki naj bi v čimkrajšem času sestavila centralo. Prvi del naloge je že uresničen: 23. januarja je bila centrala dokončno vgrajena v kontejner, usposobljena za delovanje in poslana na pot.«

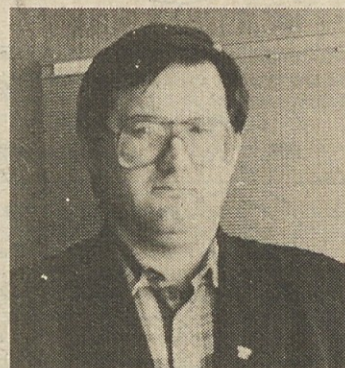
Centrala bo imela 1000 naročniških priključkov, 128 povezav z glavno centralo v Kirovakanu in 32 povezav z medmestno centralo M10C v Erevanu. Nameščena v kontejner je zelo podobna prototipu, ki je bil predstavljen na razstavi Sodobna elektronika '88 v Ljubljani. Po potrebi je njeno

zmogljivost možno podvojiti. Tovrstne centrale so v proizvodnji od leta 1986 in jih že precej obratuje v Jugoslaviji, v Turčiji in Sovjetski zvezi. Za Češkoslovaško je bila »prvič zares« montirana v poenostavljeni kontejnerski izvedbi.

Mihael Šubic:

»Za razvoj kontejnerizirane SI 2000 smo se odločili zlasti zaradi velikega zanimanja tujih kupcev. Omenjene izvedbe namreč zahtevajo dosti krajši čas od dobave do vključitve, enostavne so za premeščanje, predvsem pa je možno veliko prihraniti pri prostoru. Kontejner je pač bistveno cenejši od običajnih zgradb za telekomunikacijsko opremo. Tovrstne centrale so posebej priročne za nova naselja, kjer še ni ustreznega namenskega prostora, obstajajo pa velike potrebe po telefoniranju. Lahko torej pomenijo tudi začasno rešitev, kot na primer v Sovjetski zvezi. Ministrstvo zvez jih namerava uporabiti kot začasne centrale, ki bodo sodelovale z obstoječimi elektromehanskimi do zamenjave z digitalnimi.

V kontejner, ki je dolg 6, širok 2,4 in visok 2,6 m, je možno namestiti centralo zmogljivosti do 4000 priključkov, prenosno opre-

Mihael Šubic

mo, usmernike, akumulatorske baterije in delilnik. Vgrajeni klimatizatorji za uravnavanje temperature in vlage zagotavljajo normalno delovanje v vseh srednjeevropskih podnebnih razmerah. Kontejner je opremljen tudi z javljalci požara, vloma in drugih pojavov (opozori celo na nezaklenjeno ključavnico). Navzočnost vzdrževalnega osebja v objektu ni prevedena, saj vsa izmenjava informacij poteka po istih vodih kot vzpostavljanje zvez.«

Ko so se začele priprave na kontejneriziranje centrale za Kirovakan, je bila potrebna oprema že skoraj v celoti razvita in izdelana. Ob preizkušanju prototipa pa so strokovnjaki ugotovili več pomanjkljivosti, predvsem v sistemu zapiranja in zaklepanja vrat. Tako je bilo potrebno spremeniti zaporni mehanizem, kar je zahtevalo tudi obsežno predelavo na vratih in podbojih. V celoti na novo je bila razvita tudi oprema za utrjevanje težjih elementov med prevozom. Tokrat so prvič vgradili zidno izvedbo glavnega delilnika Krone. Naštete spremembe in novosti so bile planirane za mesec februar, kar pomeni, da so morali risbe in dele namesto v poldrugem mesecu izdelati v desetih dneh.

Jasno je torej, da je bilo uresničenje projekta možno samo z izrednim angažiranjem velikega števila naših ljudi. Poleg posameznikov iz RTE, MSO, Vzdrževanja, TS in PPP MKS so bili vključeni celo trije oddelki iz MKD in MKS. Posebno pohvalo za prizadevnost, ki je daleč presevala običajno nujno delo, zaslužijo: Janez Šveglj iz PPP MKS, Edo Lozar, Janko Švab in Miloš Kodrič iz ZS MKS, Franjo Burja in MSO in celotna ekipa orodjarjev iz MKD. Ne moremo pa tudi mimo zaslug zavzetega vodje projekta Mihaela Šubica.

Njihova požrtvovalnost je odločilno prispevala, da je v bistvu komercialni namen lahko v tem primeru dobil humanitarni pomen.

Kozimir Mohar
foto: Dean Duboković

Centrala SI 2000 je prva kontejnerizirana digitalna centrala Iskre, ki bo vključena direktno v javno telefonsko omrežje Sovjetske zveze. Prodor na to tržišče, ki je dogovorjen s sovjetskim ministrstvom zvez, pomeni veliko priznanje Iskrini lastni digitalni tehnologiji in sposobnosti za realizacijo kompleksnih projektov v kratkem času. Tržna cena centrale je 719.000 klirinških dolarjev, pri čemer sta po 30 odstotkov prispevali delovni organizaciji Telematika in Avtomatika, po 10 odstotkov pa Kibernetika, Elektrozveze, Elementi in Iskra Commerce. Odrezala se je tudi Kompasova izposojevalnica avtomobilov (rent a car) z več kot 50-odstotnim popustom pri prevozu izdelka v Armenijo.

Začetek digitalizacije ljubljanskega telefonskega omrežja

V četrtek, 19. januarja, je bila podpisana pogodba o izgradnji digitalne telefonije na območju ljubljanskih občin. Vrednost posla, ki zajema komutacijske sisteme in prenosno opremo, je 235 milijard dinarjev. Delo bo v štirih letih opravila Iskra, oz. njene delovne organizacije Telematika, Elektrozveze in Center za elektrooptiko, investitor pa je DO PTT Ljubljana ob sodelovanju gospodarstva in družbene skupnosti.

Slavnostnega podpisa v Iskrini stolpnici so se udeležili predstavniki družbenopolitičnega in gospodarskega življenja, med njimi Nuša Kerševan, predsednica skupščine mesta Ljubljane, Henrik Peternelj, predsednik kranjskega izvršnega sveta in Franc Šifkovič, predsednik poslovnega odbora Iskre.

Stefanija Zagmeister, glavna direktorica DO PTT Ljubljana:

»Podpis pogodbe predstavlja za območje ljubljanske regije ter seveda za Iskro in PTT Ljubljana, izredno pomemben dogodek. Naša DO oskrbuje s telefonskimi storitvami več kot 550.000 prebivalcev v 14 občinah. Od 170.000 gospodinjstev jih je 70.000 še vedno brez najosnovnejšega telefonskega priključka. Poleg občanov, ki močno povprašujejo po telefonih, je tu še gospodarstvo s potrebami po vseh vrstah telekomunikacijskih storitev.

Med drugim bomo pridobili novo glavno avtomatsko telefonsko centralo za mednarodni in tranzitni promet v najosodobnejši tehnologiji — sistem EWSD in vsi pripadajočo prenosno opremo. Zaradi potrebne dogradnje omrežja se bo delo verjetno raztegnilo celo na nekoliko daljše obdobje, kot je predvideno v pogodbi. Vendar ocenjujemo, da bomo konec leta 1993, ko bo oprema delovala, imeli na ljubljanskem območju prek 220.000 telefonskih priključkov in 40 telefonskih naročnikov na 100 prebivalcev, kar pomeni, da bomo bolj ali manj zadostili potrebam vseh gospodinjstev.

Pravzaprav ob novi tehnologiji ne moremo govoriti le o telefonskem, ampak tudi in predvsem o informacijskem priključku, ki bo uporabnikom nudil precej več: tiste telekomunikacijske storitve, ki jih danes moramo imeti, če hočemo ostati aktiven in enakopraven član v mednarodni delitvi dela. To pa je prav gotovo povezovalno v informacijske sisteme, ne samo znotraj naše dežele, marveč širše v informacijski sistem, lahko rečemo kar — tega sveta.

V naši DO se zavedamo, da s podpisom pogodbe prevzemamo veliko odgovornost, ki pa jo z vso upravičenostjo gradimo na izredno velikem zaupanju do našega poslovnega partnerja — Iskre in njenih posameznih delov — Telematike, Elektrozvez in Centra za elektrooptiko. Prevzemamo skupno odgovornost in obveznost do končnih uporabnikov — občanov in gospodarstva, ki že združuje sredstva in bo še financiralo del opreme z razvojnim dinarjem in dodatnim združevanjem sredstev, prepričani smo,

da bomo dogovorjeno s skupnimi močmi uresničili v predvidenih rokih.«

Andrej Polenc: »Podpis pogodbe v vrednosti 80 milijonov DEM je za Iskro Telematiko nedvomno izjemno pomemben. V današnjih gospodarskih razmerah je investicijska politika, posebej na področju infrastrukture, v zagatah. Kljub temu ste Ljubljančani našli sredstva za nadaljnjo izgradnjo svojega telekomunikacijskega omrežja. Brez podjetniško odločnih ljudi telekomunikacijska industrija seveda ne more obstati.

V obdobju, ko je naša DO na tehnološkem prelomu, ko inovira svoj program in osvaja nove izdelke, je izkazano zaupanje zelo pomembno. Uvajamo sodoben digitalni sistem SI 2000, ki smo ga razvili z lastnim znanjem. Tehnično in komercialno se lepo potrjuje. Hkrati pa osvajamo izdelek, danes najosodobnejši dosežek na področju komutacij — sistem EWSD, ki ga bomo proizvajali skupaj s Siemensom. Tako nam prav zaupanje kupcev, ki se izraža v podpisu te pogodbe, daje potrebno moč in spodbudo. Telematika bo zaupanje opravičila s kakovostjo in spoštovanjem dogovorjenih dobavnih rokov.«

Andreju Polencu se je s podobnimi obeti pridružil direktor Elektrozvez Franc Štancer. Predstavnik firme Siemens Lothar Plehwe pa je izrazil zadovoljstvo nad hitrim prodorom sistema EWSD v naš prostor, pri čemer je poudaril njegov pomen za izgradnjo ISDN (digitalnega omrežja z integriranimi storitvami), oz. za teleinformatiko prihodnosti.

Podrobnejše podatke o vsebini podpisane pogodbe nam je dal **Borut Ošabnik**, direktor trženja javnih telekomunikacijskih sistemov v Iskrini Telematiki.

»Gre za štiriletni program digitalizacije telekomunikacijskega omrežja na območju DO PTT Ljubljana, torej za izdelavo projektov, dobavo opreme, rezervnih delov in montažnega materiala, montažo in vključitev v promet digitalne komutacijske opreme, digitalne prenosne opreme (za povezavo mestnega omrežja Ljubljane, medkrajevne povezave med glavnimi in vozliščnimi centralami ter med vozliščnimi in končnimi centralami) in optičnih prenosnih sistemov. To pomeni velik poseg v današnje analogno telekomunikacijsko omrežje in velik skok v digitalizacijo.

Iskra Telematika bo dobavila 17 modernih digitalnih telefonskih central tipa SI 2000/224 (24.000 ekvivalentnih priključkov), ki so plod njene-ga lastnega razvoja in 13 digitalnih

Pogodbo o digitalizaciji telekomunikacijskega omrežja na območju Ljubljane so podpisali: Janez Žagar, predstavnik Centra za elektrooptiko, Franc Štancer, glavni direktor Elektrozvez, Stefanija Zagmeister, glavna direktorica DO PTT Ljubljana in Andrej Polenc, glavni direktor Telematike.

Iskra — Baterije Zmaj Industrija baterij in svetilk Ljubljana, Stegne 23

Komisija za delovna razmerja delovne organizacije objavlja prosta dela in naloge v

PROGRAMSKI ENOTI SPECIALNE BATERIJE ŠENTVID PRI STIČNI

Tehnolog II.

— za nedoločen čas

Pogoji: V. stopnja strokovne izobrazbe tehnične smeri in 3 leta delovnih izkušenj.

Poskusno delo po pravilniku.

Strojni ključavničar

— za nedoločen čas

Pogoji: IV. stopnja strokovne izobrazbe, strojni ključavničar in 2 leti delovnih izkušenj.

Poskusno delo po pravilniku.

Orodjar

— za nedoločen čas

Pogoji: IV. stopnja strokovne izobrazbe, orodjar in 1 leto delovnih izkušenj.

Poskusno delo po pravilniku.

Transportna opravila z viličarjem

— za nedoločen čas

Pogoji: II. stopnja strokovne izobrazbe, voznik viličarja in 3 mesece delovnih izkušenj.

Poskusno delo po pravilniku.

Proizvodno transportna opravila

— za nedoločen čas

Pogoji: I. stopnja strokovne izobrazbe — končana osnovna šola in 6 mesecev delovnih izkušenj.

Poskusno delo po pravilniku.

Čiščenje prostorov

— za nedoločen čas

Pogoji: I. stopnja strokovne izobrazbe — končana osnovna šola in 3 mesece delovnih izkušenj.

Poskusno delo po pravilniku.

Interesenti naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev kadrovske-socialni službi ISKRA — Baterije ZMAJ, Ljubljana, Stegne 23.

Prijave sprejemamo do zasedbe del in nalog.

central EWSD (77.000 ekvivalentnih priključkov), ki bodo izdelane v kooperaciji z zahodnonemško firmo Siemens.

Prve centrale EWSD bomo torej dobavili v Domžale, Maribor, Ravne,

Subotico in Ljubljano, že pa pripravljamo podpise pogodb tudi z drugimi jugoslovanskimi organizacijami ptt.«

Kazimir Mohar,
foto: Dean Duboković

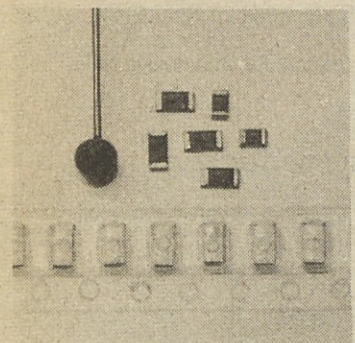
Predstavitev elektronskih elementov in podsestavov v Sofiji

Med 23. in 25. novembrom je Iskra izvedla tridnevni seminar v Bolgariji. Tokrat je seminar zamenjal nastop na sejmu v Plovdivu, ki smo se ga dokaj redno udeleževali.

Prek 350 udeležencev, snemanje in nastop na televiziji in radiju, podpis dolgoročne kooperacijske pogodbe, velik poudarek predavateljev za posamezne konkretne programe, predstavitev na 28 panojih in v desetih vitrinah v razstavnem delu in predvsem višja predavateljska tehnična raven z izbranim avdiovizuelnim pripomočkom, so pripomogli, da je kljub jezikovni barieri seminar strokovno uspel. Obiskovalci so postavljali številna konkretna vprašanja, se zanimali poleg posameznih izvedb in uporabnosti elementov tudi za kompletne proizvodne linije in prenos tehnologije.

Seminar je odprl jugoslovanski ambasador v Bolgariji, Stefanič, s strani Iskre pa glavni direktor Iskre Elementi Zoran Polić ob prisotnosti pom. gl. dir. Iskre Commerce Avgusta Bregarja. Z bolgarske strani so se otvoritve udeležili številni vidni in zaslužni predstavniki družbene in političnega življenja in tov. Popov, namestnik ministra za asociacijo elektronske industrije, ki je imel tudi najdaljši govor.

Največ zaslug za pripravo in izvedbo seminarja nosita direktor Iskrinega predstavništva v Bolgariji Samardžić in iz Iskre Commerce Cokan ter arhitekt Logar.

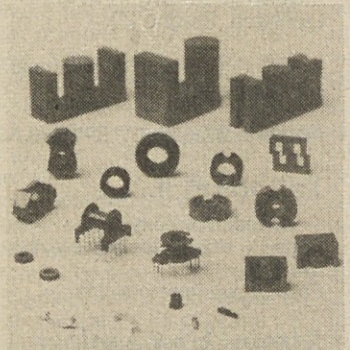
Čip melf v primerjavi z buciko

Tematsko so zastopali Iskra Elementi ing. Pompe za področje čip uporov, cermet in oglikoplastnih potenciometrov, displejev s tekočimi kristali, membranskih tastatur, debeloplastnih hibridov, senzorjev in oglikoplastnih ter kovinoplastnih uporov, kakor tudi za tanke plasti na steklu. Poudaril je lastnosti preciznih uporov in uporovnih in diodnih verig ter našo naravnost na posebne zahteve posameznega kupca. Obiskovalci so pokazali živo zanimanje za novi displej s tekočimi kristali z resolucijo 640 x 240 točk, ki služi za prikaz povečane vsebine računalniškega ekrana prek grafoskopa na platno in že

postaja nezamenljivi pripomoček pri tehničnih prikazih na predavanjih in seminarjih.

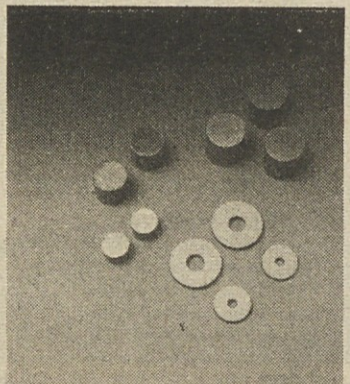
V nadaljevanju je predstavil proizvodne programe Iskre-Industrijske elektronike iz Kostanjevice, kjer je poudaril vse oblike in izvedbe žičnih uporov, tudi tiste, ki jih proizvaja SEM, regulatorje itd. ter še posebej pogoje za nudenje usluge iz SMD tehnologije in tiste na klasičnih ploščah tiskanega vezja. Širše se je zadržal pri nujenju tistih tehnologij, licenc in know-howa, ki so za Bolgare gotovo zanimivi.

Ing. Cokan iz Iskre Magneti je osredotočil svoja izvajanja na napredek svetovne proizvodnje s področja feritov in magnetov ter pri-

Delni izbor Iskrinih feritnih materialov prikazanih na seminarju v Sofiji

merjalno podal prikaz Iskrinega položaja nasproti najbolj razvitim v zahodnem svetu. Zaradi letos izpeljane investicije v proizvodnjo samarij-cobalt magnetov in v linijo za proizvodnjo ABS magnetov za zavorne sisteme osebnih vozil, ki jih kupujejo največja nemška podjetja pri nas, smo le malo oddaljeni od najnovejših materialov, katerih zahtevne tehnologije pri materialih neodij-železo-bor smo se že lotili.

Visokoenergetski magneti Remag

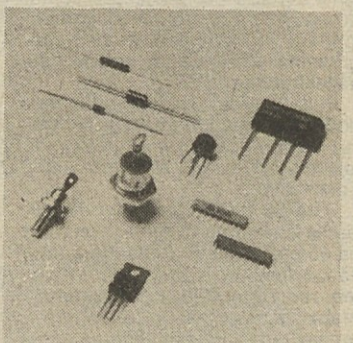
Predstavljen je bil celotni proizvodni program tovarne kovinskih magnetov s posebnim poudarkom na visokoenergijskih magnetih na

osnovi zlitin Re C O_5 in $\text{Re}_2 \text{C O}_{17}$, kakor tudi materiali prihodnosti Re-Fe-B in dosegljivi spekter aplikacij ter še vedno zanimiva zlitina Al Ni Co predvsem za področje sinter tehnologij.

Feritni materiali so bili prikazani v mehkih in trdih feritih (Ba Sr feriti), kakor tudi v navitih komponentah predvsem v funkciji različnih filtrov, dušilk, vrstičnih transformatorjev in enot za TV in računalniško tehniko. Pozabili pa nismo na pozistorje in termistorje, kakor tudi na možnosti prenosa know-howa.

Roman Grošelj je prikazal sedanjo proizvodnjo polprevodnikov ter pri tem uporabil delitev usmerniških diod, hitrih usmerniških diod, močnostnih diod, diodnih 1, 3 in 5 amperskih mostičev, diodnih verig, diacov, triacov, avtomobilskih diod in tranzistorjev po ohišjih. S posebnim poudarkom je pokazal na letos redno osvojeno tehnologijo v ohišju TO 220. Dotaknil se je tudi diodnih verig ter omenil še modernizirano verzijo diodnega usmerniškega stavka, ki ima obliko zelo znanih usmerniških selenskih ploščatih stavkov. Letošnje novitete v proizvodnji v Trbovljah so poleg tehnoloških in kvalitativnih izboljšav v smeri diodnih silikon varistorjev v obliki zelo hitrih bidirekcijskih diod, predvsem za zaščito v prenapetostih za nižja napetostna območja, ki tako dopolnjujejo ponudbo k metaloksidnemu varistorju iz Iskre Tehnične Keramike.

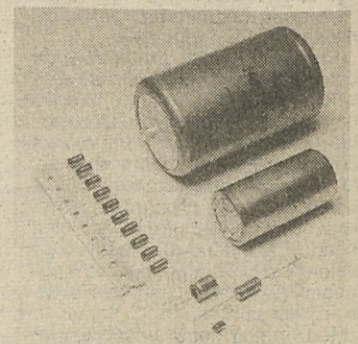
Poseben del prikaza je bil shematični pogled v bodočnost, kjer bodo v TPT razvijali polprevodniške elemente za tehnologijo površinske montaže SMD. Ta usmeritev zajema melf in čip diode, čip Graetz mostiče, čip tranzistorje in tudi čip diodne verige.

Diskretni polprevodniki za SMD montažo se v svetu vse bolj uveljavljajo

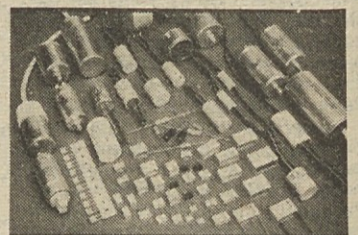
Bolgari smo opisali visoko kvaliteto, ki jo dosegamo v dolgoročni industrijski kooperaciji s firmo Motorola, s tovarno v Franciji, kjer sme Iskra za tujega kupca uporabiti tudi njegovo ime pa tudi sodelovanje s firmo ITT.

Pogosto pozabljamo, da Iskra izdelava preko 300 milijonov različnih kondenzatorjev letno. Poleg Elektrolitskih aluminjskih kondenzatorjev, kjer so novitete šle v smeri vse višje kvalitete iz splošne »General Purpose«, na tiste z dolgo življenjsko dobo »Long life« za 2000 ur dela pri 85 °C, nudimo se razširjeno »Extended long life« verzijo, ki zmore normirano 2000 urno delo pri 105°C. Za Bolgarijo so zanimivi morda motorstart kondenzatorji, saj ima Bolgarija v okvirih SEV posebno nalogo pri zagotavljanju razvoja (ter za to poseben inštitut) in proizvodnje hladilnih naprav. BN izvedbe Al kondenzatorjev za akustične naprave so manj privlačne. Vse več pomena pa bodo v proizvodnem programu iz Mokronoga pridobili kondenzatorji za močnostne napajalnike »SMPS«.

Al elektrolitski kondenzatorji

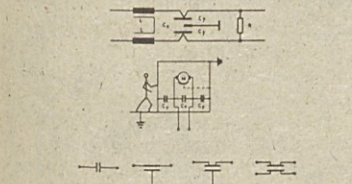
Keramične kondenzatorje smo prikazali v vseh enoplastnih in večplastnih verzijah. Poudarili smo zahodnonemške ateste kvalitete VDE za X in Y verzijo zaščitnih kondenzatorjev ter visokonapetostne in močnostne disk kondenzatorje. Zanimivost so tudi keramični kondenzatorji za simetiranje v telefoniji, ki jih izvažamo k firmi Siemens. Pohvalili smo izvozne dosežke Iskre iz Žužemberka posebej še v plasmaju opreme celotnih tehnoloških linij po svetu ter njihova prizadevanja pri osvajanju novih materialov za področje kondenzatorske proizvodnje.

Metalfolijski in metalizirani kondenzatorji

Na seminarju je sodelovala tudi Iskra iz Semiča. Ker imajo Bolgari močno proizvodnjo metalfolijskih

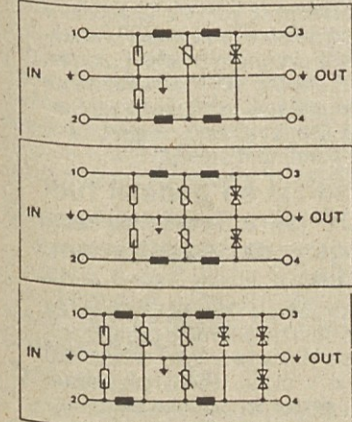
kondenzatorjev, je bil podan enciklopedičen prikaz s poudarkom na posebne izvedbe. Zanimanje je vzbudila izvedba SMD metalfolijskega kondenzatorja in pa visokofrekvenčne in višjenapetostne verzije.

Elementi za odpravo radiofrekvenčnih motenj

Iskro tovarno specialnih elementov in materialov (SEM) je predstavil v originalni bolgarščini Janez Gornik. Poudaril je predvsem kupcu prilagojen razvoj, tehnologijo in inženiring za proizvodnjo tračnih jeder, transformatorjev, filtrov, kondenzatorjev, potenciometrov, preklopnikov in drugega. Bolgari so odgovorili z zanimanjem za prenos tehnologije in opreme.

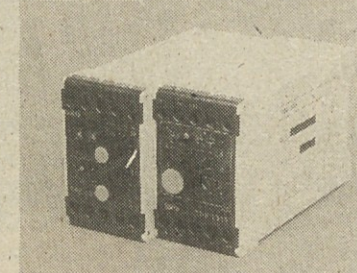
Tehnično Keramiko sta predstavila ing. Drakulič in Gardašević. Poudarila sta, da današnji svet ne uporablja porcelana le za krožnike in skodelice, temveč da so prav v keramiki materiali bodočnosti. Iskra Keramika se loteva razširjenega programa sond za metalurške meritve, metalurških drsnih plošč za zatesnenje izlivkov iz metalurških peči ter resneje piezo keramike in keramike ravnih substratov za elemente za elektroniko in informatiko. Vstopa v večji meri v razširitev programa zaščit pred strelo in prenapetostmi, kjer smo prikazali energetski varistor, ki ščiti tudi direktne udarce strele z impulzi do 70.000 Amperov, nove zaščitne module za telefonske centrale in podsestave za zaščito računalniške opreme.

Prenapetostni zaščitni varistorjski moduli proti udarcem strele ščitijo pred longitudinalnimi in transversalnimi prenapetostmi tudi 1,5 km od samega udara

Prikazani video film je zajel proizvodnjo številnih elementov Iskre, kjer se uporablja keramična tesla za temperaturno stabilne IC je, v tenkoplastni in debeloplastni hibridni tehniki, za potenciometre, vse vrste uporov (žični, emaljirani, cementirani, plastni) in nekatere vrste diod itd. in senzorjev tlaka, pritiska, ultrazvoka, temperature ter keramiko za laboratorijsko tehniko v različnih aplikacijah. Tako se po 15 letih znova rojeva film, ki bo prikazal celotno ponudbo 11 tovar iz Iskre DO Elementi.

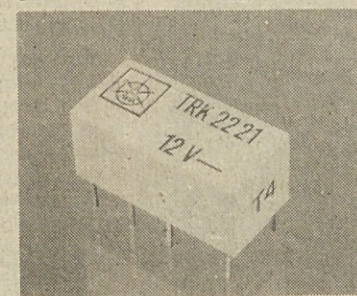
Ker Iskra Avtomatika proizvaja mehanske elemente v več tovarnah, je bila predstavitev večslojna. Časovne releje je predstavil product manager ing. Gruden. Bolgarom je najprej zavrtel film z vsemi podrobnimi pa tudi univerzalnimi izvedbami. Iskra s svojo proizvodnjo pokriva skoraj vse potrebe in program le malo spominja na prve začetke časovnih relejev pred 20 leti. Prikazal je tudi diapozitive ter preprostejše vezave. Dobrota je uspešno zastopal miniaturne, industrijske, zaščitne in specialne releje. Tudi tu je prikaz tekkel prek filma in z diapozitivi. Predvsem so ugoden vtis zapustile prav najmanjše izvedbe. Iskra iz Novega mesta

Familija časovnih relejev

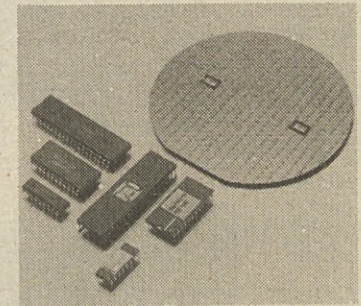
ni edina proizvajalka toroidnih transformatorjev v Iskri, gotovo pa je najbolj uspešna na svetovnem tržišču. Tokrat pa ni šlo za notranje rivalstvo, temveč za prikaz na posojnicah za konektorje in sisteme ohišij za evrokart izvedbe tiskanin. Prikaz tov. Sečana je vzbudil kar precej zanimanja med poslušalci.

Predstavitveni del elektronskih elementov smo zaključevali s programom Centra za Mikroelektro-

Miniaturni rele TRK 22

niko. Poleg nujenja uslug v popolni naročniški tehniki, polnaročniški in po sistemu logičnih vezij, so vzbudile zanimanje posamezne izvedbe IC, tako tista za Iskrine časovne releje, za luči traktorskih prikolic, za pametno identifikacijo oseb, za telefonske impulze in za računalnike, kot tudi nekatere druge.

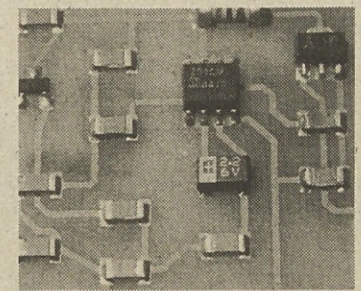

Skupina proizvodov iz Mikroelektronike

Zakaj smo si tokrat izbrali prav Bolgarijo kot prvi večji skupni seminarji nastop za Iskrine podsestave in elemente?

Bolgarija je v okviru skupnosti vzhodnoevropskih držav SEV nosilec računalniške proizvodnje. Letno proizvede za 5 milijard levov (en lev je cca 0,62 dolarja, torej cca 3,5 milijard dolarjev računalniške opreme ter tako daleč prekaša Iskra in celotno Jugoslavijo. Ogromno elementov pri tem kupuje na zahodu. Samo konektorjev kupi za več kot 350 milijonov dolarjev. Nerodno je, da pri integriranih krogih uporablja že 16 in 32 bitno tehnologijo, za katero seveda Iskra Mikroelektronika nima opreme. Vsak računalnik ima usmerniški del, aktivne in pasivne elemente, piezo ploščico itd., večina potrebuje tudi zaščito. Bolgarija je precej močna tudi v orodnih strojih. Obiskovalci so se živo zanimali za folijske tastature zanje. Vsekakor Iskrin delež na tem tržišču močno zaostaja za možnostmi.

Kako naj ocenimo bolgarska prizadevanja v smeri naprednejših tehnologij ter možnosti našega sodelovanja z njimi? Med obiskovalci je bilo dosti zanimanja za elemente

SMD tehnologija in SMD elementi Iskre

za površinsko montažo SMD. Kdo bo na primer prvi ponudil konektorje za SMD tehnologijo, nismo znali takoj odgovoriti. Kaže pa, da so na tem področju Bolgari že dlje od jugoslovanskih razmišljanj, ker je bilo vprašanje zamenjave Siemensove izvedbe zelo konkretno.

Odmeve predstavitev v Sofiji lahko pričakuje Iskra na širših programih kot so bili tisti neposredno prikazani Obiskovalci so namreč pazljivo sledili uvodnemu filmu o Iskri v Sloveniji ter se zanimali za optične kable, elemente za VF tehniko, termovizijo itd.

Obisk na seminarju je bil najslabši prav prvi dan, ko je močno snežilo in obiskovalci, ki bi morali pretežno priti iz oddaljenejših krajev niso obvladali vremenskih in cestnih razmer do glavnega mesta.

Najboljša udeležba je bila prav zadnji dan, ko so bila vabljeni industrijska podjetja in inštituti iz Sofije. Na srečo so predavatelji skozi predstavitev vse bolj živo in avdiovizuelno izvajali predavateljski del tako, da so lahko posvetili vedno več časa strokovnim stikom s poslušalci.

Ob samem seminarju smo izdali bilten v bolgarščini, predvajali film o programih Iskre, predstavili Iskra z barvnimi prosojnicami in nato še s filmi, episkopom, diaskopom, teksti in grafikoni posamezne programe in proizvode. Za ogled razstave so lahko obiskovalci dobili strokovno vodstvo. Za pristnejše komercialne stike sta poskrbeli simpatični sodelavci JC tov. Beštrova in Turkova.

Da bi ostal stik trajnejši in proizvod dlje prisotni, je vsak obiskovalec prejel vrečico z najbolj preglednimi združenimi prospekti t.i. »short form« prospekti. Za lažjo opredelitev interesa pa smo dali obiskovalcem posebno kartico, na kateri je, poleg adrese, kam želi dobiti dodatna tehnična navodila, naveden program izdelkov, ki jih lahko nudimo.

Zakaj ves ta napor v deželi, kjer je potrebno za zagotovitev posla mnogo dodatnih korakov v smeri protinakupov in so trgovine dosti bolj prazne kot v drugi naši sosedni Madžarski, a še vedno neprimerno več kot na Poljskem. Del pomoči v smeri protinakupov nudi v DO Elementi ostalim TOZD Iskra Mokronog, ki jo je zastopal direktor Lovše.

Postavili smo si cilj, da na nov pristop, ki so nam ga ponudili poslovni partnerji skozi seminar, kooperacijsko in razširjeno pogodbo o mednarodnem sodelovanju, povečamo tehnični in komercialni interes in plasman elektronskih delov in mehanskih elementov za elektroniko v Bolgarijo vsaj za trikrat.

Vladimir Murko

Delovno in slavnostno zasedanje

Zadnje lansko zasedanje delavskega sveta DO Iskra Servis je bilo v prvem delu namenjeno reševanju sprotnih vprašanj, drugi del pa je bil slavnostni, na njem pa so podelili nagrade in priznanje te delovne organizacije ter priznanja jubilarantom dela.

Na sedmem zasedanju delavskega sveta DO Iskra Servis so delegati med drugim sprejeli gospodarski načrt Iskrinih serviserjev za letošnje leto, zaradi neprestanih podražitev so se morali tudi oni odločiti za poprečno 25% povišanje cen zunanjarancijskih storitev, razpravljali pa so tudi o presežku delavcev v beograjskem in skopskem servisu. Poleg sklepa o pristopu k Samoupravnemu sporazumu o gradnji in obnovi proizvodnih dvoran ter nakupu osnovnih sredstev v Agrokombinatu Lenart, so se delegati seznanili tudi s preselitvijo servisa v Izoli na novo lokacijo ter z zaključkom investicije na Reki, predstavnik Komisije za izvedbo referenduma in nadomestnih volitev v delavski svet SOZS Iskra pa jih je obvestil tudi o rezultatih teh volitev.

Seja se je nadaljevala, kot rečeno, s slavnostnim delom. Najprej sta predstavnik delavskega sveta Marjan Torkar in direktor DO Iskra Servis Miro Stegnar podelila **nagrado delovne organizacije**. Prejela sta jo **Franc Oblak in Slavko Kelhar** iz Gospodarsko planskega področja DO Iskra Servis Ljubljana zaradi izjemnih in odločilnih prispevkov k razvoju informacijskega sistema v naši DO, ker sta s tem prispevala k uveljavljanju in napredovanju položaja DO Iskra Servis na področju poslovne informatike kot nujnem in nezamenljivem pripomočku pri vodenju in obvladovanju delovnih procesov.

Priznanje DO za minulo leto so podelili:

Šimetu Draškoviću iz TSO Split za njegovo izjemno delo, ki se odraža pri odnosu do dela in delovnem času in disciplini, odnosu do sodelavcev in njihovem izobraževanju, ter da vkljub zmanjšanju njegovih telesnih sposobnosti daje nadpovprečne rezultate.

Željku Haraminčiču iz TSO Zagreb za njegovo vzorno delo, ki se predvsem izkazuje v pedantnem in kvalitetnem delu ter odnosu do sodelavcev in do poslovnih partnerjev.

Andriji Stamenkoviću iz TSO Beograd za njegovo predano delo kolektivu in OZD, kjer se je v svojem 25-letnem delu izkazal skozi samoizobraževanje kot vrhunski strokovnjak in se zelo aktivno vključil v delo samoupravnih organov in organizacij DPO.

Ivanki Stegnjevi iz CSR D Ljubljana za njeno vzorno delo in samoizobraževanje, skozi katero se je izkazala in daje nadpov-

Nagrado DO Iskra Servis za minulo leto sta prejela Franc Oblak in Slavko Kelhar.

Še najbolj resni so bili desetletniki.

Tudi dvajset let dela v Iskri oz. servisu ni kratka doba.

prečne rezultate. Poleg tega pa je bila zelo aktivna na področju kulture in športa ter v DPO in samoupravnih organih.

Marjanu Torkarju iz PP 3 v Ljubljani. V vsem 30-letnem delovanju v Iskri se je dokazoval v svojem strokovnem znanju, poleg tega pa je bil tudi aktivno vključen v najodgovornejše samoupravne funkcije Iskra Servisa, katere je izvrševal zelo odgovorno v strokovnem in humanem smislu.

Že po tradiciji so podelili tudi priznanja DO Iskra Servis zunanjim partnerjem oz. sodelavcem. Podelili so jih:

Marjanu Dvoračku iz DSS SOZD Iskra za skoraj 20-letno delo na področju organizacije in vodenja servisiranja v Iskri. V začetku tega obdobja je v okviru SFRJ organiziral enotni servisni sektor tehnološke in komercialne dejavnosti servisa kot suport za izvajanje servisiranja in s tem postavil dolgoročni temelj poslovnega sodelovanja s tovarnami Iskre, v okviru SOZD Iskra.

ELEKTROPROMET, TOZD Veletrgovina, oddelek, Telefonija 02, Zagreb, Avenija Borisa Kidriča 11—13, za dolgoletno plodno so-

delavskega sveta

Tridesetletniki, tisti, ki so prišli na slanje v Iskro poslovno stavbo v Ljubljani, so se slikali kar skupaj s svojim direktorjem Mirom Stegnarjem.

»Bodite pošteni in korektni drug do drugega, spoštujte delo in bodite ponosni, ne glede na trenutno stanje, da ste člani velike družine Iskre,« je med drugim dejal Marjan Dvoraček, nekdanji direktor Iskrinih serviserjev, v zahvali za prejeto priznanje. Seveda mu je čestital tudi sedanjí direktor Miro Stegnar.

delovanje pri plasmaju in prodaji proizvodov in uslug iz področja telefonije in alarmnih naprav: Elektropromet kot zelo poznana veletrgovska organizacija ima že vrsto let zelo uspešno poslovno sodelovanje z našo TSO Zagreb, katerih odnosi se odlično odvijajo v obojestransko zadovoljstvo.

Jožetu Erlahu iz Iskra Telematika — Terminali Kranj za dolgoletno plodno sodelovanje s servisi, za katerega je pokazal veliko prizadevanja, strokovnosti in posluha. Sodeloval je v samoupravnih in strokovnih organih ter uživa velik ugled kot strokovnjak in sodelavec.

Krajevni skupnosti Rožna dolina, Skapinova 4, za uspešno sodelovanje na področju zagotavljanja izboljšanih pogojev dela in bivanja krajanov in delavcev OZD na območju krajevne skupnosti in njenega medsebojnega sodelovanja na DPO in samoupravni organiziranosti in delovanju.

Seveda pa so podelili tudi **priznanja jubilarantom dela**. Tiste serviserji oz. delavci Servisa so lani »zaokrožili« delovno dobo v tej delovni organizaciji:

Deset-letniki

Dragan Remškar, Mojca Erčulj, Nika Marolt, Danica Celestina, Jože Knep, Marija Sačer, Slavko Petrovič, Bojan Centrih, Janez Žebovec, Marko Očepek, Milan Dobnikar, Melita Stojadinović, Slavica Živanović, Blaško Popović, Nenad Vuković, Marko Tomić, Zoran Trajković, Milivoj Mauar, Stjepan Srblić, Mehmed Kremlj, Vehid Pešto, Tode Jankulovski, Mila Štimac, Miran Ploj, Siniša Milaković, Vukica Milenković, Ilijaz Ahmeti, Radovan Mičkov, Radosav Nikolić, Ljubica Kraljevački, Selim Gušić, Irena Simić, Mirjana Metlikovec in Vasilije Panić.

Dvajset-letniki

Miroslava Urbančič, Tone Pipan, Elvira Kauzlar, August Belina, Selim Kantardžić, Ilija Jakimovski, Roman Mavrič, Živorad Nikolić, Božidar Stojanović, Željko Dugalić in Slobodan Raičković.

Trideset-letniki

Jože Čebela, Dragiša Petrovič, Marjan Torcar, Srbobran Karalić, Radisav Petrovič, Josip Komljenović, Aleksander Apostolovski in Ivan Bregar.

Štiri desetletja dela v Iskri je lani dopolnila Marija Novaković iz servisa v Beogradu.

LD

Iskra Commerce

Najlažje se je izgovarjati na tiskarskega škrate, toda pri zamenjavi dveh slik, oz. podpisov v prejšnji številki našega tednika bomo le bolj konkretni: sliki z jubilariti deset in dvajset letnega dela v Iskri so zamenjali delavci v grafični pripravi dela novomeške Grafike. V uredništvu upamo, da so tokrat le dali pravi podpis k pravi sliki. Seveda se za napako opravičujemo, predvsem jubilarantom dvajsetletnega dela. (LD)

Jubilariti 20-letnega dela v Iskri

Jubilariti 10-letnega dela v Iskri. Zaradi stroškov seveda v Ljubljano niso prišli vsi, priznanja pa so jim izročili v njihovih predstavništvih oz. prodajalnah.

Drug pogled: **majhno je boljše — mit na pohodu?**

Procesi prestrukturiranja slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva bi, kaže po mnenju posameznih, toda vse bolj številnih »futuologov« morali temeljiti izključno na temeljni orientaciji na majhna, podjetniško naravnana podjetja. Sindrom majhnosti se uveljavlja čez vse razumne meje in se pretvarja v psihološko ozračje z mitsko obarvanostjo, ki z napačnimi ali preozkimi razlagami dopolnjenimi s specifičnimi ozko skupinskimi interesi, pridno pomaga ustvarjati klimo, podobno tisti glede »tozdiranj« v 70 letih. Argumenti v prid večjim sodobnim poslovnim sistemom, prepotrebni kritični masam resursov namesto nesmotrne razdrobljenosti in razpršenosti ali pa vsaj misli o potrebi tudi vertikalne integracije gospodarstva, so vse tišji, potisnjeni v kot, najmanj pa »modno nesprejemljivi.«

Že pri kvantifikaciji pojma majhno je boljše, se pričnejo zadrege, saj je kriterij pri marsikaterem »strokovnjaku« kaj preprost — število zaposlenih! Tudi ostalih »efektnih« učinkov majhnosti (nekateri so nesporni) ne kaže naštevati, saj jih dušebrižniki majhnosti s pridom (napačno?) razlagajo. Dejstvo, da tudi v globalnih razmerah obstoja očitna tendenca od velikoserijske industrijske proizvodnje k višji dodani vrednosti, specializiranim in odjemalcem prilagojenim izdelkom, iskanju in že tudi kreaciji tržnih niš, poplavi storitvenih dejavnosti, pa ni zadosten razlog, da bi polemično ne raziskali tudi druge strani doktrine »small is beautiful.«

Podjetništvo namreč nikakor ni ekskluzivno rezervirano zgolj in izključno za majhne organizacije ali pa kar posameznike. Če nihče drug bodo **informacijske tehnologije** na prehodu stoletja skorajda povsem odpravile prednosti majhnih nad velikimi organizacijskimi oblikami — fleksibilnost, obvladljivost, inovativnost, ipd. S tem bodo postopno odpadli tisti mistični atributi, pripisovani danes sicer upravičeno le **podjetniku** — talent, inspiracija, intuicija, dar, genijalnost, smisel za inovacijo, izziv vznemirljivega duha in ne njegovem zrcalnem nasprotju **managerju**, ki ga kaže šteti zgolj za »reproduktivnega umetnika.«

S pridobitvami informacijske revolucije bo tudi slednji dobil dragocen prosti čas, ki bi ga naj s pridom izkoriščal v iste namene kot podjetnik (»zasebnik«), to je v inovacije.

Podjetništvo že danes terja ustrezno družbeno okolje, saj neustrezna klima gotovo ne stimulira »umetne gojitve« podjetniškega duha. Že površen premislek pokaže, da se podjetništva drži nek mistični pridih spontanosti, neposnemljivosti, talenta brez dedovanja, filozofije ideje, ki se utrne kot **slučajni zadetek na tomboli**. A temu ni (samo) tako — podjetništva se da tudi pričeti, ga vaditi, nujno je graditi sistematične metode, disciplino. **Principi so ENAKI ZA VELIKE IN MAJHNE!** Podjetništvo so namreč predvsem ljudje — v primeru večjih organizacijskih tvorb pa je vse odvisno od uspešne **indoktrinacije prave organizacijske kulture**, saj za razliko od majhnih tvorb terjajo veliki sistemi nujno dozo formalne organizacijske urejenosti. In če pristanemo na tezo teoretikov poslovanja, da sta manager in podjetnik dva nasprotna pola, ki pravijo, da upravljanje in vodenje nista hkrati tudi atributa za inovacijsko

izvirnost pa vendar ni mogoče spregledati tudi konvergence obeh pojmov, podane s potrebo po znanju, sposobnosti, pripravljenosti na tveganje. Da bi se oba zanašala na to, da zaradi spontanosti nastajanja novih idej, vsaj minimalno artikulirana strategija sploh ni potrebna, še zdaleč ne more biti res.

Če je za podjetnika značilna prilagodljivost, neformalnost, nezanašanje na »papirato« planiranje, delo v pogojih nepredvidljivega okolja, nepredpisanih postopkov razreševanja problemov, nas tega vse bolj učijo tudi moderne, sodobne teorije managementa, ki poveljujejo le en zakon — vrhunsko obvladovanje zgolj fundamentalnih poslovnih prvin, ostalo pa je decentralizirano, prepuščeno v odločanje posameznikov ali manjšim profitnim centrom, seveda ob vseh pridobitvah informacijske tehnološke revolucije.

Veliko je (lahko še vedno) boljše?

Tudi v domovini podjetniške revolucije, v ZDA kjer so recimo v l. 1986 registrirali 600.000 (!!) novih podjetij, ne zanikajo kar poprek tudi smotnosti (beri profitnosti) sorazmerno velikih organizacij. Japonska je recimo znana po naravnost fantastični harmonizaciji velikih in majhnih, Evropo pa v pričakovanju 1992 preplavlja prava ev(ro)forija strateških zavezništav, nakupov podjetij, skupnih naložb, ipd. Nihče torej ne stavi zgolj na eno samo karto — na majhna podjetja, kot bi to pri nas nekateri radi — sicer iz različnih vzrokov in nagibov, sugerirali kot **edino** rešitev našemu z metastazami krize zajetemu gospodarstvu.

Napake v današnjem svetu, ki ga označujejo globalna konkurenčna tekma, tehnološke spremembe, izredna mobilnost kapitala, drzni podjetniki, drago stanje, kazni pa so takorekoč hipne. To pri nas občutijo le tisti, ki se drznejo spustiti v tržne avanture na razvitem zahodu, a teh je seveda malo, saj so pri nas tudi sistemski ukrepi silili večji del gospodarstva v lagodno, ležerno, vabljivo, neinovativno in zapeljivo naračje domačega tržišča ter tistih v SEV in DVR. **Rezultat: dolgoročno razvojna in konkurenčna onesposobitev!** Rešitev ni le v popolni atomizaciji gospodarstva, da bi tako lažje preneslo številne udarce tržne ekonomije, ampak tudi v koncentraciji, tam kjer je to neizogibno in smiselno zlasti pri (skupnem) nastopu na razvitih zahodnih

tržiščih, kjer se bo naša razdrobljena ponudba srečevala s konkurenco močnih korporacijskih gigantov. Posebej pri trženju so nedvomne težave, kajti podjetnikom praviloma ne manjka idej in tehničnih rešitev, zadeva pa se zatika, ko mora majhno podjetje na trgu po (pre)dragih tržnih poteh. Žato je vertikalna in horizontalna povezanost uporabno orožje zlasti v dostopu do tržišč.

Fragmentarnost industrijskih struktur ne implicira rešitev tudi vse večjih izdatkov za razvojno in raziskovalno dejavnost in kompleksnih fleksibilnih tehnologij, v kolikor pa procesi atomizacije niso vsaj globalno načrtovani, strateško koordinirani in usmerjeni pa se utegne zgoditi, da niti slučajno ne bodo upoštevali pravih komparativnih prednosti v posameznih vejah in panogah.

Tu tržna ekonomija kljub vsemu terja vladne posege, saj dogajanje na področju harmoničnega prestrukturiranja ni mogoče v celoti prepustiti samodejnim ekonomskim mehanizmom. Zato bo primernejše govoriti o **industrijskih panogah**, kjer je dominantna teža na spremljanju razvoja, visokih investicijskih naložbah, sistemski infrastrukturi in procesnih tehnologijah, na drugi strani pa o t.i. **podjetniških panogah**, storitvenem sektorju ipd. Brez sinteze teh navidez antagonističnih polov ne bo mogoče razrešiti mnogih pojavnih oblik krize saj bodo tisti, ki brezpogojno prisegajo le na »majhno«, kmalu spoznali tudi pasti in senčne plati agresivnega podjetništva — seveda pod pogojem, da bomo sploh uspeli ustaviti inflacijske procese popolnega razkrajanja gospodarstva. Pri tem se nam sploh ni bati t.i. kroničnega podjetništva, tj. bolezn sodobnega »rutiniziranja« podjetništva, saj še tudi druge pozitivne elemente podjetniške kulture iz sodobnih gospodarstev, ni mogoče »uvoziti« v domače okolje. Predvsem pa straši »čarovništvo« voluntarističnega priseganja le na platformo majhno je boljše, ki bi utegnla preusmeriti ves kvantum družbene energije le v eno smer, kar pa ne sme zamegliti objektivne presoje o potrebah smiselne horizontalne in vertikalne integracije gospodarstva.

Brane Gruban

Iskra — Baterije Zmaj Industrija baterij in svetilk Ljubljana, Stegne 23

Komisija za delovna razmerja delovne organizacije objavlja prosta dela in naloge:

Vodja računovodske službe

— za nedoločen čas

Pogoji: VII/1 ali VI/1 stopnja strokovne izobrazbe, dipl. ekonomist, dipl. organiz. dela ali ekonomist, organizator in 4 leta delovnih izkušenj. Poskusno delo po pravilniku.

Vodja službe za varstvo pri delu

— za nedoločen čas

oz. Varnostnega inženirja

Pogoji: VI. stopnja strokovne izobrazbe — varnostni inženir, strojni, kemijski, elektro inženir in 4 leta delovnih izkušenj. Lahko tudi začetnik. Poskusno delo po pravilniku.

Organizator marketinga

— za nedoločen čas

Pogoji: VII/1 ali VI/1 stopnja strokovne izobrazbe, dipl. ekonomist ali ekonomist in 3 leta delovnih izkušenj. Poskusno delo po pravilniku.

Strojevodja

— za nedoločen čas

Pogoji: IV. stopnja strokovne izobrazbe — strojni ključavničar, 2 leti delovnih izkušenj. Poskusno delo po pravilniku.

Interesenti naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev kadrovske-socialni službi Iskra — Baterije Zmaj, Ljubljana, Stegne 23. Prijave sprejemamo do zasedbe del in nalog.

Deset korakov na poti k odličnosti v proizvodnji

V celotnem segmentu elektronske industrije, tako pri nas, kot seveda še posebej v svetu se pojavljajo številna podjetja, ki tekmujejo v neizprosnih konkurenčnih bitki. Nekateri si zamenjajo v jalo prizadevajo izboljšati svojo konkurenčno sposobnost zgolj z »administrativnim« zniževanjem vseh vrst stroškov. Najenostavnejša pot, da resnično zagotovimo prave učinke znižanja stroškov **proizvodnega procesa** ob hkratni zagotovitvi kakovosti — oziroma pa je predpogoj za dolgoročno konkurenčnost, je **formalno načrtovanje in optimizacija** učinkovitosti in kakovosti. To še daleč ni redno povezano tudi z dragimi tehnološkimi rešitvami, stroji, pripravi ali podobno — **absolutno(!)** ključna vprašanja so **menedžerska in organizacijska!**

Podjetja, ki so dosegla odličnost, je mogoče prav enostavno prepoznati. Da bi lahko opravili konkretno analizo v čem uspešni odstopajo od neuspešnih, podjetni od inertnih, ambiciozni od nemotiviranih, si oglejmo 10 zunanjih vidnih in zaščitnih razpoznavnih znakov uspešnih proizvodnih podjetij. Ker je v številnih Iskrinih DO skupna značilnost tipične proizvodnje vlaganje elementov, oz. asemblaža tiskanih vezij, si oglejmo teh 10 značilnosti na konkretnih primerih pri proizvodnji kot je asemblaža tiskanih vezij.

Razvrščenost teh kriterijev, ki jih bomo natančneje opredelili v nadaljevanju, še zdaleč ni po pomembnosti, ampak po kriteriju vidljivosti, oz. najhitrejši opaznosti. Druga posebnost, ki jo je moč zlahka opaziti je, da **nimajo posebej** intenzivne povezave s t.i. tehnološkimi mejami, saj navkljub vsepovsod prisotnosti modernjši opremi večina »assemblerjev« še vedno dela na izhodiščnih tehnikah nastalih tudi že pred 20 leti — tudi tako razpita SMD tehnologija površinskega spajkanja ni od včeraj — njeni zametki so že pri hibridni tehnologiji! Od tod pa do ugotovitve, da so najbolj pomembna menedžersko/organizacijska vprašanja pa ni daleč, kar bomo v nadaljevanju zlahka elaborirali.

Kaj je na poti odličnosti?

Temeljni vzrok je nepoznavanje narave posameznih procesov in potrebne stopnje ter obsega kontrole procesa. Različne specifikacije pa tudi skladiščenje, odpremljanje in nabava itd., morajo biti krmiljeni, če hočemo doseči rezultate. V nadaljevanju opisane značilnosti nam bodo uspešno ilustrirale, katere »softverske« za razliko od hardverskih prvin bi morale tlakovati našo pot k odličnosti.

1 Proizvodno gospodinjstvo

Naslov ne pomeni veliko, vendar pa je pomen v tem, da s preprostim pogledom po prostoru zlahka ugotovimo za kakšno »gospodinj« ali »hišnika« gre. Ne gre za drago opremo in pohištvo, gre za to, da je vse na svojem mestu, da smeti niso vsepovsod, da so materiali v ustreznih zabojnikih. Zlahka so vidne tudi pomanjkljivosti kot so prenatrpani regali, čakanje na materiale iz skladišča, nenehna dodatna popravila, hrana in pijača na delovnih mestih, prenosni radijski tranzistorji sprejemniki in še mnogo podobnih »biserčkov«. Nihče ne terja čistunstva za vsako ceno, toda pojem čistoče v širšem pomenu besede **vedno prinaša visoke obresti.**

2 Procesna (tehnološka) dokumentacija

Materiali, delovna sredstva in sami postopki morajo biti ustrezno dokumentirani v povsem **formalni obliki**. Vse delo mora potekati v strogem spoštovanju pisnih navodil (nekateri »inovativne« prijeme industrijske psihologije za odpravo monotonijske raje prepustite v uporabo svojim konkurentom!) Kadar se (predpisani) postopki izvajajo vedno na isti način in z uporabo enakih materialov, bodo tudi rezultati enaki — to pa je premisa, na kateri temelji **procesna kontrola!** Toda »na žalost« izvajalec na proizvodni liniji ima pač za razliko od robota prave možgane — ti pa so znani po prislovični sposobnosti, imenovani pozabljenost! Zato si bo vedno skušal prirediti delo po svoje ter eliminirati nekatere »nepotrebne« faze postopka. Apeliranje na samokontrolo in zavest je (pre)mnogokrat prav to — samo apel, ki lu tisto kar je vmes med človeškimi ušesi pogosto neupravičeno ne prisluhne. Zato nič drugega ne pomaga kot nadzor in zasledovanje, da se postopki odvijajo v skladu z (formalnimi pismenimi) navodili, sicer bodo te nenehne variacije nepredvidljivo vplivale na proces in rezultate.

3 Dosegljivost tehnologov — ekspertov

V dobrih in uspešnih podjetjih boste v proizvodnji vedno zasledili tehnologe, ki bodo dosegljivi v trenutku pojave kakršnegakoli odstopanja od utečenosti. Njihova prisotnost ni le preventivna, mapak tudi ustvarjalna, saj je vse koristne izboljšave, ki nastanejo iz praktičnih izkušenj, vredno in smotrno vgraditi v nikoli dokončano simfonijo, imenovano uspešna proizvodnja.

4 Ustrezno izpolnjevanje

Nikoli si ne privoščite pomisleka, da je instruktaža za kakšno »nepomembno« opravilo luksuz in, da je odveč. Takšnega nepomembnega opravila v proizvodnji namreč ni! Pri tem sploh ne gre za »izobraževanje« neposrednih proizvodnih delavcev o pomembnosti razumevanja vzrokov in posledic ter s tem povezanih znanj — enake postopke v rednih intervalih je potrebno opraviti tudi s predelavci, mojstri, kontrolorji, ki prav tako morajo »doživeti« to, kako njihovo individualno delo vpliva na celotno zgradbo uspešne proizvodnje.

5. »Razumevanje« vodstva

Tehnološki postopki pri asemblaži (sestavljanju) so tehnično zahtevni,

česarvno je upravičeno mnenje, da je sama tehnologija enostavno delo. Toda to ne »odvezuje« vodstva brez formalnih tehničnih znanj vsaj bazičnega poznavanja tehnologije, saj se sicer zaradi hierarhije kdaj lahko sprejmejo napačne odločitve (proizvodnja zavsako ceno, slabše kot potrebno vzdrževanje, FIFO metoda v skladišču je predraga — mnoge od teh blaznijc pa imajo čez čas povsem konkretne posledice — recimo slabo spajkljivost, kar bi sicer težko znali povezati med seboj!) Da bodo problemi ne le »predebatirani«, ampak tudi eliminirani, se držimo rekla — zaupanje je lepa reč, kontrola pa še lepša!

6 Korekcije

Defekti v proizvodnji (proizvodih) so indikatorji neobvladovanja proizvodnega procesa. Kontrolo je potrebno jemati kot **sredstvo nadzora, ne pa kot metodo sortiranja dobrega od slabega!** Problemi ne bodo odpravljeni, če se bomo zgolj trudili popravljati njihove posledice — odpravljanje terja formalen postopek.

7 Vloga neposrednega izvajalca

Neposredni izvajalci na proizvodnih trakovih morajo imeti vso možnost svobodno in sproščeno izražati ideje, pomisleke, predloge, kajti ena izmed nikoli dovolj priznanih skrivnosti uspešne proizvodnje je izkušnja izvajalca. Kakovosti in podobne koordinacijske oblike delovanja niso le za učbenike — marsikje so se že globoko potrdile v praksi! Prav neverjetno je, kako v pehanju za kompleksnimi tehnološkimi rešitvami zgrešimo povsem fundamentalne izboljšave. Zato — vprašajte delavca!

8 Povezava razvoja in proizvodnje

Odtujenost razvoja in konstrukcije nekega izdelka od zmožnosti in potreb proizvodnje je marsikje še tako slabotna, da nastajajo izdelki, ki niti slučajno niso optimalno prirejeni proizvodni tehnologiji. To je **ena izmed največjih skrivnosti** japonskih proizvajalcev. SONY je recimo ob samem razvoju svoje svetovne uspešnice WALKMAN hkrati razvil in konstruiral posebno delovno mesto, na katerem operator hkrati sestavlja (montira) izdelek ter ga skoraj v celoti tudi testira. Proizvodna tehnologija je tako pripeljana do naravnost fantastične enostavnosti in zanesljivosti (ponovljivosti), ki je ob seveda ostalih tehničnih lastnostih omogočila, da SONY vzdržuje ceno svojega WALKMAN dvakrat nad ravni konkurence — brez bojazni, da bo izgubil tržni delež! Torej napotilo je preprosto — vsako posamezno razsežnost pri razvoju novega izdelka smemo načrtovati le ob jasnem, brezpogojnem poznavanju postopkov in proizvodno-merilne tehnologije. Ta stik pri omenjenih proizvajalcih tiskanih vezij je zaradi novosti, ki jih prinaša SMD tehnologija površinskega spajkanja, vsak dan bolj intenziven in poglobljen, saj se klasične meje, kje se neha razvoj, povsem izgubljajo. Razvijalec (načrtovalec) mora vnaprej vedeti, katera strojna oprema v proizvodnji bo uporabljena, kakšno bo spajkanje in kakšne so omejitve tehnološkega procesa.

9 Stroški — totalni pristop

Ena izmed **dramatičnih resnic**, ki jo pozabljamo! Niti slučajno se nima smisla ukvarjati le s ceno posameznega dela nekega sestava — **vedno** pri načrtovanju mora prevladovati integralni koncept stroškov, ki se nanaša na celotni sestav in ne na individualne dele. Nabava je torej na nek način sestavni del asemblaže! Primerov napak te vrste je veliko, saj le redki najdejo formulo, ki stroške montaže upošteva od razvoja proizvoda do trenutka, ko zapusti vrata tovarne.

10 Koncept zadetka v črno s prvim poizkusom

V bolj domačem prevodu pomeni, da je **vsakršno** popravilo drago in, da v ničemer ne zvišuje vrednosti izdelka. Torej če izdelek še tako dodatno kontroliramo in popravljamo, **ni s tem nič več vreden!** Drži? Seveda! Pogosto je vtis, da je nemogoče odpraviti te »vmesne«, povečini odvečne stopnje. Procesi, ki tu vodijo k uspehu pa so na žalost najbolj zahtevni, saj terjajo izjemno podjetniško kulturo in zavest, ki diktira filozofijo — **SAMO ODLIČNO JE ZADOVOLJIVO!** Ta koncept zadetka v polno ob prvem poizkusu mora prežeti celo delovno organizacijo, saj je težko sprejeti načelo, da odstopanja (neumne napake) niso dopuščene — ko pa tako lepo zveni tista naša MOTITI SE JE ČLOVEŠKO! Torej vsak slab ali slabo vzdrževan del opreme **mora** biti popravljen, vsak slab material izločen, vsako odstopanje od navodil korigirano.

Zaključek

Odličnost ni utopijska — vsakdo, ki nas v konkurenčni bitki prekaša, ima nekaj točk v tej bitki več. Terja odločno zavzetost, konsistentnost in pozornost za sleherni detajl. Vsekakor pa ne gre pozabiti, da je odličnost le **navaden proces**, ki terja pravila kot vsak drug proces. Enaki materiali, enako obdelani dajejo vedno enake rezultate. Najbrž bo vse do prihoda nepogrešljivih robotov (ali res?) odličnost softverski proces, ki terja le umski napor in prizadevnost, ne pa milijardne investicije.

Brané Gruban

Vir: Sodelovanje s firmo Woodcorp inc, Brewster, NY ZDA

OD ANDSKIH LEDENIKOV DO AMAZONKE

FRANCI VOGRIN

Od začetka je bilo vse videti zelo nedolžno in prav zato sem kot zrela hruška padel v pripravljeno past. Začelo se je nekaj pred novim letom, ko ideja v stilu: »Gremo na kračo in špricer« sploh ni nenavadna.

In tako smo se zbrali Vili, Bojan in jaz pri Račjem dvoru. Po krači in nekaj kupicah štajerske kapljice pa sem začutil, da to le ni čisto običajna špricarska turneja. Kot ponavadi se je med nami razvil razgovor o planinah, obujanje spominov o planinskih turah in doživetjih v planinah. Nato pa je razgovor prešel v neobičajno smer — Himalaja, Kilimandžaro, Andi.

In ko sem znil: »To je bilo pa fajn it«, sem bil v pasti, saj sta oba v en glas odgovorila: »Potem pa gremo!«. Nato pa: »Velja?«. Segli smo si v roke, spili še en liter, ko sem se spomnil in znil: »Kam pa?« ter dobil spet enoglasen odgovor: »V Ande!«. Takrat sem bil gotov, da sta me nategnila. Vendar je že bilo prepozno. Pa mi nikoli ne bo žal. Začelo se je že kakšno leto prej, ko so člani AO PD Kozjak organizirali odpravo v Ande in je Bojan želel sodelovati, vendar mu zaradi pomanjkanja denarja to ni uspelo. Ideja in želja pa je ostala v njem. Bojan je namreč zaljubljen v planine. Ne mine konec tedna, ne da bi se sam ali s prijateljico Ido ali pa s kolegi odpravil v planine. Turni smuk, alpinizem ali pa poležavanje v šotoru ali pod zvezdami v Tamarju, Vratih ali na bohinjskih planinah mu je največji užitek in sprostitve. Vili je amater, saj se je Bojanu pridružil iz čiste dolgočasja, ta pa ga je takoj odvrlel po italijanski na Mangart, skozi kuloar na Jalovec. Vili pa je vse to preživel in stočno prenesel — le naslednji dan je ves utrujen preklinjal Bojana in sebe rekoč, da ne gre več nikamor više od Kalvarije ali Piramide pa še družbo si bo izbral drugo. Pa je vendarle lezel še naprej na druge gore in po grškem Olimpu, kamor so šli s kozjakovci. Sicer še naprej preklinja, leze pa povsod. Ko sta začela razmišljati o Andih, sta ugotovila, da bi bilo dobro, če bi bili vsaj trije. In našla sta mene. Rad imam gore, če mi le čas dopušča, se odpravim na kakšno turo — najpogosteje sam.

Tako smo se torej v strogi ilegali začeli pripravljati na to potepanje. V ilegali zato, da se ne bi osmešili, če bi karkoli šlo narobe — sodelavci bi imeli dobro zabavo. Ko smo imeli že vse niti trdno v rokah in je naš plan postal znan, je bil najpogostejši komentar, da se bomo že na prvem križišču na smrt skregali in šli vsak na svojo stran. Pa sploh nismo takšni težki tipi. Priprave so bile temeljite, informacije smo črpali iz vseh razpoložljivih virov. Največ informacij o Andih smo dobili od tov. Pretnarja, ki zavzeto dela pri Planinski zvezi Slovenije in pozna Ande kot svoj žep. Splošne informacije in dragocene lastne izkušnje nam je posredoval prof. Hočevnar, ki je med svojimi popotovanji po svetu dodobra spoznal tudi Južno Ameriko pa Andrej Strmecki iz kluba

svetovnih popotnikov v Ljubljani in Zvone Šeruga, svetovni popotnik na motorju.

Ko sem se vračal s službenega potovanja na Poljsko, sem na češki meji slučajno spoznal Boruta Koruna iz Titovega Velenja, ki se je pravkar vračal s šest-mesečnega bivanja v Južni Ameriki in nam je posredoval še sveže informacije o dogajanju v Peruju. Pred kratkim je izšla njegova knjiga Kondorjev klic, ki je rezultat njegovih popotovanj po Južni Ameriki.

Počasi smo izoblikovali plan našega potovanja — potovanja zato, ker smo se že na začetku odločili, da bomo razpoložljiv čas razdelili na dva dela — gorski in turistični, saj je Južna Amerika, posebej pa Peru znan po svojih kulturnih, zgodovinskih, arheoloških in ostalih znamenitostih. Odločili smo se, da bomo na poti šest tednov, obiskali Peru, Bolivijo in Čile ter si ogledali čimveč ogleda vrednih lokacij, kot so: Cusco z Machu Picchu, Titicaca, Nazca in ostali. Gorski del smo razdelili na tri dele: Cordillera Blanco v Peruju, Cordillera Real v Boliviji in dolina vulkanov pri Arequipi v Peruju.

Vendar je bilo potrebno urediti ogromno stvari, preden smo odšli na pot. Letalske karte smo zelo

ugodno dobili pri Air France, ki ima nekakšen patronat nad vsemi našimi alpinističnimi odpravami. Potrebno je bilo nabaviti in dopolniti opremo, opraviti obvezno cepljenje ter najvažnejše, nastrgati dinarčke in dolarčke za potovanje. Malo smo povprašali pri delovnih organizacijah pa ni bilo odziva. Pri Iskri Delti, kjer smo vsi trije zaposleni, smo dobili nekaj nalepk in obljubo, da bodo odkupili diapozitive v reklamne namene ter negativen odgovor na prošnjo za izreden dopust. Vendar to ni omajalo naše volje; Bojan je prodal televizijo in si s tem nakopal jezo domačih, obrnili smo vse »štumfe« in kupček je rasel. V PIK, TOZD OKUS v Radljah so nam dali anorake in s popustom trenerke ter nam zaželeli srečno pot.

Med tem smo seveda opravili še nekaj tur za kondicijo ter ledeniški trening v Martuljku. Hkrati smo se pripravljali za »skupno življenje« ter ugotovili, vkljub vsem zlobnim jezikom, da idealna ekipa sicer nismo, da pa vse nesporazume hitro zgladimo ob pivu. Sodelavci so nam nadeli tudi ljubkovalna imena: Toro in Pončo po popularnih žabah iz risank ter Pedro, ki je dežurni krivec in potencialni kandidat za obešenje.

Čas pa je neusmiljeno tekkel in vize za Peru smo urejali tako rekoč pet minut pred dvanajsto, saj smo jih dobili šele dan pred odhodom pa še to le za en vstop, kar nam je pozneje nakopalo kar nekaj preglavic. Pa vendar smo, razen nekaj malenkosti kot na primer Vilijeve vojaške vaje, Vilijeve tablete proti malariji, ki so ostale doma ter še nekaj Vilijevih stvari, ki jih je doletela ista usoda, dočakali dan odhoda pripravljeni.

Dne 21. 5. — po slovesu od domačih smo stlačili prtljago v stoenko, ki je kar škripala pod našo in težo naših nahrbtnikov. Ko smo se pripeljali v Zagreb, so se že začele prve težave. Pri odcepu za letališče je stal neusmiljen policaj, ki nam ni dovolil, da bi se peljali na letališče, kjer se je odvijal velik letalski miting. Nobeno pregovarjanje, kazanje prtljage in kart ni pomagalo. Nato smo se po nekaj poljskih poteh pripeljali v bližino letališča, si prvič natočili težke nahrbtnike in omahujoč pod njihovo težo kar čez njive in travnike odkorakali na letališče. Zaradi mitinga smo imeli uro in pol zamude, vendar je ob akrobacijah in novih MIG — ih čas hitro minil. Carinske formalnosti so trajale precej dolgo, vendar ne zaradi zanimivega razgovora s carinikom, ki je zaradi vročine že imel nekaj zaužitih piv v trebuhu in v glavi. Najprej nam je priredil predavanje o izpolnjevanju formularjev za fotoaparate in kamere nato pa nas »častil« še s kupom nasvetov, predvsem v zvezi z nežnejšim spolom. Prijateljsko smo se poslovali, obljubili razglednico in odpotovali. Prva postaja — Pariz. Pri Air France so nam dali napotnico za hotel, karte za prevoz z Orly-a na CDG — pred nami je bil dan v Parizu.

Dne 22. 5. Ogledali smo si Pariz: Les Halles, Pompidoujev center, Notre Dame, kjer je bila zaradi praznika maša na prostem ter si pod Eifflovim stolpom pripravili piknik s francoskim metrskim kruhom in mesom iz »tunke« ter se tako poslovali od domače hrane. Na Eifflovem stolpu smo spoznali, da nas bodo dela tega arhitekta spremljala po vsej Južni Ameriki, saj je večino svojih objektov gradil tam. Mimo slavoloka zmage in Pigala smo šli še na Monmartre ter nazaj na letališče. Pri pregledu prtljage pa se je zapletlo, najprej so iz kontrole javili, naj vrnemo nahrbtnike na rentgen, ker imamo neke čudne palice ter kup železja. To so bile smučarske palice, cepini in dereze. Drugi poziv iz kontrole pa je že povzročil večje vznemirjenje. Začeli so nas spraševati če imamo bombe. Spogledali smo se in se naredili »francoze«, saj smo vedeli, da gre za plinske bombe. Pa nič ni pomagalo, saj so nam nazorno pokazali, da mislijo bombe za plinski kuhalnik. Iz nahrbtnikov smo privlekli vse bombe, kupljene za trde šilinge pri sosedih in začeli razmišljati o tem, kako bomo kuhali juhu. Bo že kako in vkrcali smo se na Boeing 747, ki nas je ponesel, z vmesnimi postanki v Caracasu in Bogoti, do Lime.

Naš cilj — Andi

Upokojenci nam pišejo...

DU Kropa je 26. 12. 88. l. že petič zapored pripravila svojim članom čajanko ob koledvi v sindikalnem domu v Kropi.

Vse kaže in kar je tudi prav, da je takšno srečanje postalo domačinom čedalje bolj pribljubljeno, saj se nas je zbralo kar 172 in bi bilo škoda, da bi to lepo navado opustili. Kdo ne bi rad preživel nekaj prijetnih uric v družbi soenakih in to prav v času, ko nas pestijo najbolj turobni dnevi puste in hladne zime? Smo pa pač različni: kdor je le še toliko pri močeh, da se vzpne na kakšen vršac — se bo potrudil, da bo preizkusil še svoje moči, drugi radi in redno hodijo na avtobusne izlete, precej žensk hodi na rekreacijsko telovadbo, ki jo skrbno vodi fizioterapevtka Mojca Počotnik, drugi spet na letovanje v naš počitniški dom DELFIN v Izoli. Veliko se jih doma ukvarja z raznimi ročnimi deli in si tako ujamejo še kakšen dinar dodatnega zaslužka; dobra »DOTA« je tudi varstvo vnučkov in prirava kosil preobremenjenim mladim družinam. Le težko pa bi našel

koga, da bi doma vztrajno pestoval dolgčas.

Letos je naša čajanka potekala nekoliko drugače. Medse smo povabili tudi sadjarskega strokovnjaka v Resju pri Podvinu zaposlenega ing. Tineta Benedičiča, sicer doma iz Globokega in ga kot pesnika predstavili občinstvu. MOJ SADOVNJAK ljubezni in spominov je naslov zadnji izdani pesmarici. Ker v tem sadovnjaku dobi dober del upokojencev še dodatni zaslužek: pozimi obrezovanje, v jeseni pa obiranje in sortiranje sadja, smo se domenili, da v ta namen v letu 88 posnamemo film, ki govori o delu in življenju v tem sadovnjaku, poleg pa smo zajeli še nekaj poezije tega neumornega delavca, kateremu je domačija VEČ KOT HIŠA, ZEMLJI, VRT ... prijel za delo in postal kmet in pesnik, zavedajoč se, da LE SETEV — DAJE ZETEV....

Našemu povabilu se je prav rad odzval in nam v degustracijo prinesel zlato rumeno sončna namizna jabolka.

Po ogledu tega filma je vse navzoče pozdravil predsednik DU Kropa Valentin Šparovec in se zahvalil vsem, ki kakor koli podpirajo naše društvo. Pred mikrofonom so se zvrstili predstavniki podjetij in družbeno-političnih organizacij: SŽ PLAMEN Kropa, Iskra Kibernetika TOZD Mehanizmi Lipnica, KTL Jelplast Kamna gorica, KS in SZDL Kropa. Vsi so nam zaželeli sreče in zdravja v novem letu.

Glasbeni del programa je lepo in ubrano izvajal in dopolnjeval citraš Rado Kokalj iz Kranja.

Med statističnimi podatki je bilo slišati, da naše društvo šteje ob pričetku leta 88 — 340 članov, konec leta pa že 372.

... da je DU Kropa poskrbelo za organizirano prodajo v letu 88 svojim članov in zanje nabavilo 360 ton raznega premoga,

... da so prek radia Triglav Je-

senice čestitali osmim 80 letnikom,

... da so imeli tri avtobusne izlete: pomladi v Italijo in po Primorski, poleti pa Dolenjsko in v jeseni na Stajersko. Zadnja dva izleta so posneli na filmski trak (video) in se bosta oba predvajala ob tej priložnosti.

... udeležili so se štirih planinskih izletov, ki so bili v okviru planinske sekcije SŽ Plamen Kropa, ... na Arehu je naše društvo zastopala v veleslalomu Zdenka Resman, in v skupini do 55 let zasedla drugo mesto,

v mesecu septembru so bile predvidene kolesarske dirke, ki pa zaradi slabega vremena niso najbolje uspele.

Na čast in spoštovanje 6 umrlih članov v tem letu pa smo zapeli našo koledniško-otožno pesem: danes po vseh krajih zemlje...

V planu za leto 1989 imamo naslednji program:

Ob 8. marcu — dnevu žena izlet na Goriško, Mlinotest Ajdovščina in Staro Gorico.

Drugi izlet predvidevamo po Koroškem in v Avstrijo, tretji pa v Sevnico (Jutranka) s kosilom na stari gori na Trebanjskim.

Menimo, da bomo tudi štiri planinske izlete realizirali v okviru planinske sekcije »Plamen« Kropa.

Razdelili smo praktične nagrade najstarejšim krajanom: Kropa, Kamna gorica in Dobrava, deset udeležencev čajanke pa smo izžrebali in nagradili.

Na vsa podana poročila o našem delu je predstavnik ZDUS Kos iz Radovljice poleg iskrenega voščila ob dobrih željah še dodal, da je delo DU Kropa tako obsežno in zanimivo, da je lahko za zgled marsikateremu društvu.

Nato smo si ogledali še dva, na naših izletih posneta filma in sta dajala prijetno vzdušje pa tudi lep spomin bo ostal našim znancem o delu in življenju svojih prednikov. Filmi so last našega društ-

va pa tudi v letu 1989 nameravamo še kaj posneti — za kar skrbi naš sodelavec kamerman Slavko Nardin.

Da pa je bilo naše delo v letu 1988 dobro in v redu opravljeno, smo našim dobrotnikom dolžni posebne zahvale:

Predvsem se zahvalujemo letošnjemu pokrovitelju čajanke SŽ Plamen Kropa za brezplačno ogrevano dvorano in še posebej Janezu Lotriču in Malijeji.

Za denarno pomoč dolgujemo zahvalo:

»ISKRA« Kibernetika, TOZD Mehanizmi Lipnica (za posojeno ozvočenje ter Cvetu za montažo), ZDUS Radovljica, Občinski sindikalni svet Radovljica, Avsenik Andrej, gostilničar Kropa, Krnc Mitja, gostilničar Kropa, Cengle Janez, Koplast Kamna gorica, KTL-Jelplast Kamna gorica, KS Kamna gorica, KS Srednja Dobrava, SŽ Jesenice, UKO Kropa, TRIGLAV ŽITO LESCE pa nam je po osebni zaslugi Igorja Blaznika poklonilo razno pecivo za to priložnost, ŽTG Ljubljana nam je poklonilo 12 brezplačnih železniških vozovnic za izžrebance.

Direktorju KŽK (sedaj že v pokopju) se lepo zahvalujemo za pri njemu izposojeno televizijo s formatom velikega ekrana, da smo bolje videli video posnete filme. Tov. Avseniku še enkrat lepa hvala!

Za snemanje in projiciranje filmov vsa čast in hvala Slavku Nardinu. Hvala tudi podjetju ŽIVI-LA Kranj, prodajalna Kropa, ki nam priskoči na pomoč z delikatnim blagom ob izletu k dnevu žena — 8. marcu. Hvala še tov. Benedičiču za poklonjeno sadje, kuharicam menze Plamen Kropa za pripravo hrane in vsem ostalim ki ste nam kakor koli pomagali, da je čajanka tako lepo uspela v zadovoljstvo nas vseh.

Nekaj malega sta nam poklonili tudi trgovini v Kamni gorici in Dobravi, hvala!

Na vse presenečenje pa nas je med čajanko prijetno presenetil moški pevski zbor KUD Stane Žagar iz Kroke pod vodstvom Egija Gašpersiča in nam ubrano zapel nekaj tipičnih koledniških pesmi, kar je tudi dajalo lep prispevek k našemu srečanju.

*Preč je zdej
to staro leto,
žihar smo veseli vsi,
ker smo zdrav
na temu svetu,
nov'ga leta včakali.*

*Kolk' jih je
k'so si voščili,
dab' še dons
na svetu bili,
pa so se
od nas ločili,
zdaj v grobu
leže mrtvi.*

Ivan Mihelič

Večerna

*Življenje je ječa,
praznina boleča,
odmevajo kriki v nebo,
brez voznega reda
dan dnevu preseda,
počasi prihaja slovo.
Brezupna iskanja,
meglena spoznanja,
v daljavi se zvon prebudi,
laži so blesteče,
odmirajo sreče
in rastejo kupi kosti...*

Uroš Vošnjak

XXVI. Iskrine zimske športne igre bodo v Kranjski gori

Ko smo pred letom dni napovedovali, da bodo 26. Iskrine zimske športne igre na Rogli, seveda nismo mogli predvideti, da nam jih bo snežni orkan »odpihnili« v leto 1989. Upamo, da nam jih tokrat ne bo preprečila premila zima. Bodimo pa optimisti in zapišimo, da bodo te igre v soboto, 25. februarja, in to v Kranjski gori.

Na seji Iskrine športne komisije, na kateri so se športni referentje o tem odločali, je nekdo celo hudomušno pripomnil, da bi lahko v primeru, če ne bo snega, organizirali kombinirane zimsko-letne športne igre. Ob tem naj takoj postrežemo z informacijo, da bo organizator letošnjih letnih športnih iger Iskra Commerce, igre pa bodo najverjetneje v Škofji Loki.

Če se povrnemo k zimskim igram, naj povemo, da bodo tekme v veleslalomu na smučišču Podles. Začele se bodo ob poldesetih, tekmovalci v smučarskem teku pa ob pol enih. Zaradi pomankanja denarja bodo igre torej le en dan, pripravo prog, meritve in izračune rezultatov pa je Komisija ponovno zaupala kranjskemu Triglavu. Le-ta je dal tudi najugodnejšo ponudbo.

Že med lanskimi pripravami na Roglo smo opozarjali na precejšen osip udeležencev iger, ko se nanje prijavijo mnogo več tekmovalcev, kot pa se jih pozneje udeleži. Osip je, lahko bi rekli, dobesedno katastrofalen: npr. leta 1984 je prišlo na igre le 59% prijavljenih veleslalomistov, leto pozneje 48%, leta 1986 pa še samo 45% prijavljenih. No, smučarji tekači so bili bolj resni, kljub temu pa tudi njihov poprečni 70% osip v minulih letih ni ravno zanemarljiv.

Prav zato se je Komisija odločila, da naj športni referentje po posameznih delovnih organizacijah poberejo kavgijo, ki pa jo bodo nato vrnil tistim, ki bodo prišli na igre.

Kot vidite, objavljamo razpis za igre že zdaj, da pa se ne bi podvajali, naj omenimo le še to, da bodo prijave sprejemali do 15. februarja, zrebanje pa bo naslednji dan.

LD

Komisija za šport in rekreacijo pri KZS SOZD ISKRA razpisuje

XXVI. zimske športne igre SOZD Iskra

ki bodo 25. februarja 1989 v Kranjski gori

XXVI. zimske športne igre zajemajo tekmovalni disciplinski »smučarski tek« in »veleslalom«.

Prijavite se lahko v naslednje tekmovalne razrede:

TEKI

MOŠKI:	7 km	—	tekmovalni razred A (do 30 let; 1959 in mlajši)
MOŠKI:	3 km	—	tekmovalni razred B (od 30 do 40 let; 1949—1958)
MOŠKI:	3 km	—	tekmovalni razred C (od 40 let in starejši; 1948 in starejši)
ŽENSKE:	3 km	—	tekmovalni razred A (do 30 let; 1959 in mlajše)
ŽENSKE:	3 km	—	tekmovalni razred B (od 30 do 40 let; 1949—1958)
ŽENSKE:	3 km	—	tekmovalni razred C (od 40 let in starejši; 1948 in starejši)

Tekmovalci v tekih bo v soboto 25. 2. 1989 ob 12.30 uri v Kranjski gori.

VELESALOM

bo dne 25. februarja 1989 ob 9.30 uri v Kranjski gori (Podles)

MOŠKI:	tekmovalni razred A (do 25 let in mlajši; 1964 in mlajši)
MOŠKI:	tekmovalni razred B (od 25 do 35 let; 1954—1963)
MOŠKI:	tekmovalni razred C (od 35 do 45 let; 1944—1953)
MOŠKI:	tekmovalni razred D (od 45 do 55 let; 1934—1943)
MOŠKI:	tekmovalni razred E (od 55 let in starejši; 1933 in starejši)
ŽENSKE:	tekmovalni razred A (do 30 let in mlajše; 1959 in mlajše)

ŽENSKE: tekmovalni razred B
(od 30 do 40 let; 1949—1958)

ŽENSKE: tekmovalni razred C
(od 40 let in starejši; 1948 in starejši)

Meja za razvrstitev v tekmovalni razred je starost na dan 1. 1. 1989.

Za posamezne tekmovalne razrede v tekih in veleslalomu lahko vsaka DO prijavi največ 5 tekmovalcev oziroma tekmovalk.

Rezultati tekmovalcev v tekih in veleslalomu se ocenjujejo posamezno in ekipno.

Za ekipno uvrstitev se točkujejo teki in veleslalom najbolje uvrščenih iz vsakega razreda moških in žensk po točkovanem sistemu SOZD Iskra.

Pritožbe bo reševala 5-članska komisija, ki jo bo imenovala komisija za šport in rekreacijo pri SOZD Iskra.

Tekmovalci se lahko udeležijo samo člani SOZD Iskra, ki bodo svojo udeležbo prijavili pri svojih referentih za šport in rekreacijo pri DO SOZD Iskra.

Vse delovne organizacije morajo svojo udeležbo prijaviti pisмено do 15. 2. 1989 na naslov:

ISKRA INVEST SERVIS, Šport in rekreacija, Ljubljana, Trg revolucije 3.

Zrebanje štartnih števil bo v sredo, 16. 2. 1989 ob 11.00 uri v Iskra PPC, Ljubljana, Trg revolucije 3.

Za prijavo je veljaven seznam tekmovalcev, ki ga potrdi športni referent DO.

Prijava mora vsebovati:

- priimek in ime tekmovalca (ke),
- rojstne podatke,
- razred, v katerem bo tekmoval (a)

V primeru pritožbe ima komisija za pritožbe pravico indentificirati tekmovalca s pomočjo dokumenta, ki ima fotografijo (osebna izkaznica, vozniško dovoljenje, potni list itd.) in potrjene zdravstvene izkaznice.

Vsak tekmovalec mora tekmovali v svojem starostnem razredu.

V primeru, da komisija za pritožbe ugotovi, da tekmovalec ni član SOZD Iskra ali da tekmovalec ne tekmuje v ustreznem razredu, diskvalificira vse tekmovalce delovne organizacije tekmovalnega razreda.

Naknadnih sprememb in prijav vodstvo tekmovalcev ne bo upoštevalo.

Tekmovalci tekmujejo na lastno odgovornost. Prireditelj ne prevzame nobene odgovornosti za morebitne poškodbe.

Organizator tekmovalcev si pridržuje pravico, spremeniti čas in kraj tekmovalcev, če bodo to zahtevale okoliščine. O tem bo vodstvo zimsko športnih iger SOZD Iskra pravočasno obvestilo vse športne referente DO.

Ljubljana, 24. 1. 1989

Komisija za šport in rekreacijo pri KZS SOZD ISKRA

Tudi če se ukvarjamo le z rekreativnim tekom na smučeh je potrebno poznati tehniko teka, tehniko mazanja, izbiro opreme in ostalo, saj vse to vpliva na lahkotnost teka in s tem zadovoljstvo.

V ta namen se lahko vključite v tečaj teka na smučeh, kjer boste lahko spoznali vse osnove o tem športu in nadaljnje izpopolnjevanje. Zaželeno je, da se tečaj organizira za posamezne delovne organizacije Iskre, saj bi lažje uskladjili termin tečajev. Zato je najbolje, da se obrnete na športne referente v vaši delovni organizaciji in sestavite skupino tečajnikov.

Tek na smučeh sodi med najbolj popolne rekreativne športe, zato se število tekačev na smučeh iz leta v leto povečuje.

vaditelj teka na smučeh:
Slavko Cehner

Spomini na našo družino (III)

Bil sem zadnji izmed šestih otrok, kar sem čutil kot neko privilegirano stanje. Izgledalo je, kot da sem v vlogi »benjaminčka« sposoben narediti vse. Poglavar je zaradi spoštovanja do rodbinskih korenin spoznal, da sem njegov zadnji potomec, zato se

je do mene obnašal nekoliko bolj prizanesljivo. Mati je tudi čutila neko drugačno navezanost, ker sem bil kot najmlajši stalno pri njej in okoli nje. Povedati pa moram, da so bili tudi ostali deležni dovolj velike skrbi in nežnosti. Tako sem jo še najbolje odnesel,

ko je bilo treba delati in ko je poglavar delil zaslužen tedensko »plačo« po zadnjicah.

Časi, v katerih smo odrasčali, so bili zelo resni, zato pri vzgoji ni smelo biti napak. Napake bi v našem nadaljnjem razvoju pomenile nepopravljivo škodo. Poglavar je naše življenjske usmeritve in odločitve budno nadzoroval.

V tem našem vsakdanu je bila borba za boljši jutri na prvem mestu. Poglavar je moral večkrat menjati službo, seveda z enim samim ciljem, da bi svoje umske sposobnosti kar se da najbolje vnovčil. Tako ga ves teden ni bilo doma. Vračal se je v glavnem v soboto ali nedeljo. Razumljivo je bilo, da je takšna odsotnost pomenila večjo obremenitev za drugo, boljšo polovico družine. Starejši bratje, ki jim je pod nosom že poganjal puh, so seveda tako začeli izkoriščati ta vedno bolj nenadzorovan manevrski prostor in so se spretno izogibali kontroli poglavarjeve žene.

Na koncu tedna je boljša polovica vse naše napake referirala poglavarju, katere je potem »nagradil« z iztepanjem hlač. Nobenemu ni prišlo na misel, da bi poglavarjevo ženo imel za uslužbenko kontraobveščevalne službe, temveč smo to jemali kot normalno dolžnost dobre žene. Seveda se je vsakemu izmed nas posvetilo, da poglavarjeva žena ne more obdržati v glavi vseh podatkov in napak. Začeli smo igrati na karte o poroznosti možganov. Izjavam smo pričeli nasprotovati. Vsi smo vedeli, da ima poglavarjeva žena prav, vendar smo poskušali z nasprotovanjem rešiti, kar se je rešiti dalo. Prišlo je do zanimivih primerov v podajanju poročil. Pri tem je bil močno prisoten interes posameznika. Tako je morala poglavarjeva žena večkrat ponavljati svoja poročila in jih primerjati z našimi izjavami. Zanimiva, vendar umazana igra besed, ki človeka poneumi in spremeni. Vse je bilo podrejeno enemu samemu cilju — reševati svojo kožo.

Včasih so bile naše nasprotne trditve na tako majavih nogah, da smo se podzavestno smejali drug drugemu. Poglavar, ki je bil vedno pravičen razsodnik, se je naenkrat zbehal in ni vedel, kaj naj naredi. Neko soboto je naredil neverjetno potezo, ki nam je vzela sapo. Zahteval je dobesedna besedila in opise grehov. V bistvu je bila ta igra preprosta, vendar do konca umazana. V po-

ložaju, ko nekdo rešuje, sebe ali pa hoče drugega potunkati, ne izbira načinov in oblik. Naj navedem samo nekaj primerov:

1. Poglavarjeva žena je poročala, da se starejši brat ni učil. Odgovor brata: »Poročilo je netočno, ker ne vsebuje vseh momentov in predpostavk sodobnega načina razmišljanja, ki dopušča učenje na daljavo, brez sedenja pri knjigah.« (Seveda je bil izpuščen tisti del odgovora, kjer bi moralo biti poročilo o cveku.)

2. Poglavarjeva žena: »V sedovem vinogradu so kradli grozdje.« Odgovor: »Interpretacija tega dejanja ni pravilna. Mi smo dejansko zasebniku, zaje-dalcu naše družbe, v vinogradu vzeli samo presežek, ki ga je skoval na račun dela hlapcev.« (Brat je seveda zamočlal, da je vinogradnik delal sam od jutra do večera.)

Poglavar je kmalu ugotovil, da takšna igra ne pelje nikamor, zato je določil mene, da tedensko delam zapiske o gibanju in dejavnosti vseh ostalih. Tako sem naenkrat postal orožje proti vsem vrstam zlorabe. Vlekel sem na ušesa pogovore med brati, jih beležil, interpretiral in prikrojeval po svoje. Vse po navodilih poglavarja. Poročila so morala biti pisana v duhu njegovega razpoloženja in interesa; tako so bila zame tudi vir dodatnih dobrin. Če je hotel kdo izmed bratov na randi, me je moral podkupiti z darilom. Tega seveda nisem napisal v poročilo. Na ta način sem se imel kar dobro. Seveda pa so imela moja poročila tudi nasproten učinek zaradi vedno večjih podkupnin, ki sem jih zahteval. Bratje in sestre so se družno spravili nadme in me pošteno premikastili. To sem povsem zaslužil. Ko se je oče konec tedna vrnil domov, se je zgrozil nad mojo klavarno podobo. V poročilo sem iz previdnosti napisal, da sem padel po stopnicah. Hudomušen pogled žene in nekam skrivnostno muzanje ostalih otrok mu je dalo vedeti, da poročilo ni resnično. Od takrat ni več zahteval zasledovanj in poročil.

Ko danes razmišljam o vseh mogočih stenogramih, zapisnikih in izjavah, se ponavadi nasmejem. Igra besed je delikatna in dvostranska. Take igre smo se šli mi kot otroci. Danes smo odrasli in se obnašamo bolj zrelo. Dozdeva pa se mi, da nekateri okoli mene ne bodo nikoli odrasli.

Matevž Kleč

Pripovedujemo pravljice

Široko odprte otroške oči in vprašanje; mi poveš pravljico? Te prošnje pač ne moremo odkloniti. Poglejmo nekaj namigov za to, da bo otrokom pravljica še bolj všeč:

— **Mislite v slikah, ne v frazah**

Ne poskušajte do besede natančno obnoviti zgodbe, temveč svojim malčkom obširno opisujte prizorišče dogajanja kot bogato sliko.

Govorite naravno

Nekateri odrasli popačijo svoj glas ko začnejo pripovedovati pravljico, kar ponavadi otrokom zveni čudno in odbijajoče. Seveda boste zarenčali, če pripovedujete o hudobnem volku, vendar povejte ostalo zgodbo z normalnim glasom, brez monotonije in z ustreznim občutkom v glasu.

Pripovedujte družinske zgodbe

Otroci navdušeno poslušajo pripovedovanje o tem, kako sta se oče in mama spoznala, kako sta bila vesela njegovega rojstva in kako je bilo, ko je bil otrok še čisto majhen. Prek takih zgodb si otrok pridobiva občutek družinske pripadnosti in tradicije.

Ne skrbite, če ste dele zgodbe že pozabili

Če ne veste nadaljevanja zgodbe, preprosto vprašajte: »Kaj meniš, kaj pa se je potem zgodilo? Otrokom se utrnejo imenitne zamisli, ponavadi boljše, kot tiste v pravljici.

I. S.

Mali oglas

Poceni prodam novo peč za centralno ogrevanje, KTK 38000 kalorij. Tel.: dopoldne na (61) 214-212, int.: 394 Perko.

Občni zbor bo 15. februarja

V prejšnji številki je bilo pomotoma natisnjeno, da bo Občni zbor Iskrinega planinskega društva v sredo, 8. februarja in ne teden dni pozneje, torej v sredo, 15. februarja, kot smo naknadno sporočili v tiskarno. Dobimo se torej 15. februarja v PPC v Ljubljani, in sicer ob 17-ih.

Seveda bomo na občnem zboru najprej »premleli« lansko sezono, ki je bila brez dvoma izredno uspešna, sprejeli bomo tudi program izletov v letošnjem letu, marsikoga pa bodo zanimali tudi diapozitivi z dveh čudovitih lanskeoletnih izletov centralnega Iskrinega planinskega društva, in to v Maroko na Toubkal ter na Durmitor in Taro. Ker »mošnja« društva še ni povsem prazna, si bomo tudi mi ob koncu »privezali dušo«.

Planinska sekcija kranjskih DO Iskra

PLANINSKI OBVEŠČEVALEC

Kofce — Kladivo

Planinke in planince člane PS — DO Iskra iz Kranja in tudi ostale vabimo na »zimsko turo« na Kofce in Kladivo. Zbrali se bomo v soboto 4. februarja 1989 pred hotelom Creina v Kranju. Odhod bo ob 7. Če bo dovolj prijav, nas bo poseben avtobus popeljal do naselja Dolina nad Tržičem, odkoder bomo odšli čez planino Kal, do doma na Kofcah. Po počitku v domu bodo, odvisno od vremenskih in snežnih razmer, najverjetneje nadaljevali turo na 2093 m visoko Kladivo. Vračali se bomo po isti poti. Do doma na Kofcah bo za približno 2 uri hoje in prav toliko do vrha Kladiva. V Dolino, do avtobusa, bomo sestopili lahko nekaj hitreje.

Če bodo razmere na gori ugodne, bo to lahko eden izmed lepših zimskih vzponov, ki pa ni posebno zahteven. Kljub temu je potrebno, da ima vsak udeleženec ustrezno obleko, obutev in zimsko opremo (cepin, deruze, smučarske palice...). Izlet bosta vodila M. Šparovec in Edo Erzetič.

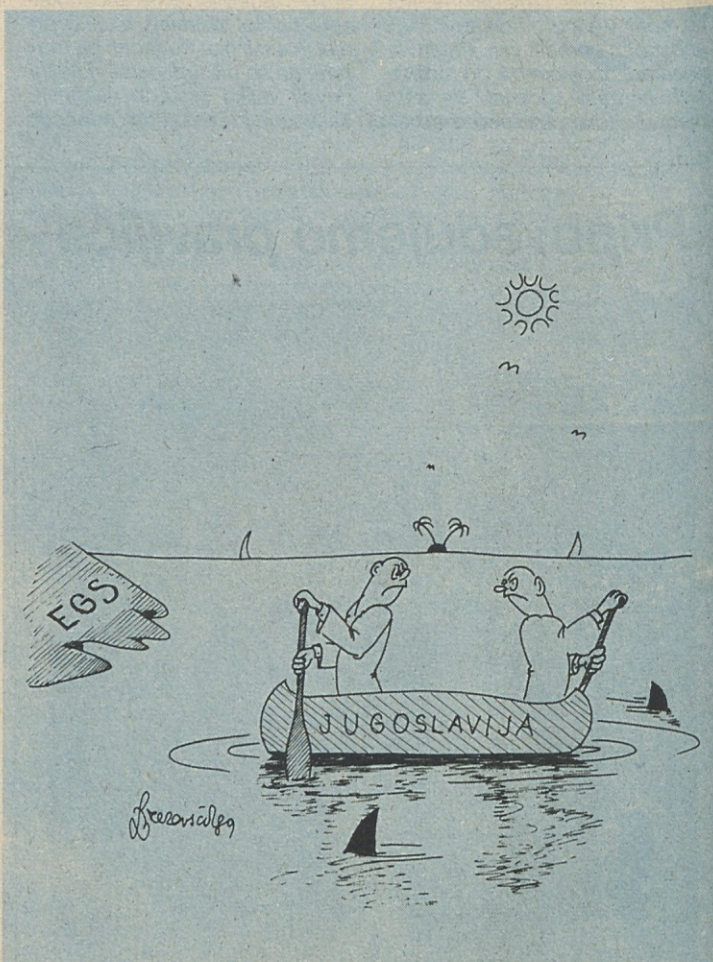
Prijave z vplačili sprejema Volga Pajk iz DO — ERO tel.: (22221) 2822 do srede 1. februarja (do 14.). Cena prevoza je 4000 din.

Vabljeni na izlet!

Izlet na Slivnico

PD Iskra bo v soboto, 11. februarja organiziralo že drugi letošnji planinski izlet, tokrat na Slivnico. Do Cerknice se bomo peljali z rednim avtobusom, dobili pa se bomo ob 7.45 pod uro na ljubljanski železniški postaji.

Izlet bo vodil Tone Burgar, ki vam bo postregel tudi s podrobnejšimi podatki o tej ne preveč zahtevni turi. Njegov telefon v službi je 572-247.

AVTOR	TON	IZVOR	ISKRA	ORGAN. SPOJINA V AZL. KAFROVCU	VRSTA KUKAVICE	DESNI PRITOK VISEL POLJSKA	TRŽIŠČE	KRAJ PRI DOMŽALAH (PRAŠČ-JEREJA)	LITU	SOKRATOVA ŽENA SIMBOL PREPIR-LIJE ŽENE	VULKAN NA SICILIJ
NEKDANJI LAHKO OBOROŽEN VOJAK PEŠAK		ANGLO FILMSKI PRODUCENT	PREBI-VALK KASTI-LIJE								
RIMSKI HIŠNI BOG			PRISTAŠ ANARHI-ZMA								
KORDI-LJERE			MOŠKI POTOMEČ						ANTON NANUT		
ŠPORTNI ČOLN ZA ENEGA VESLAČA									PISEC PISATELJ		
					GLAV. M. BANGLA-DESA	PERZIJA	ZOLAJEV ROMAN GOROVJE V BOLGAR.				TOVARNA V MARIBORU
				IVAN FRANKO	ONASSI-SEV VZDEVEK				RIMSKI CESAR JGO GRUDEN		
					GRŠKA MUZA PRIPOVED. PESNIŠTVA						
					VRSTA UGANKE BESEDNA IGRA						

Nagrajenci novoletne križanke:

Nagrajenci novoletne križanke

1. nagrada: 15.000 din:
Vlasta Duh, Krčevinska 57,
62000 Maribor:

2. nagrada: 2 x 10.000
din: Lidija Duša, Volče 26,
65220 Tolmin, Miloš Vidic,
c. 1. maja 63, 64000 Kranj.

3. nagrada: 5 x 5.000
din: Mojca Plaskan, Brile-
jeva 16, 61117 Ljubljana,
Tim Lužar, Postojnska 14,
6111 Ljubljana, Borut Me-
dič, Struževo 26, 64000
Kranj, Bojan Hace, Kidri-
čeva 2 a, 61410 Zagorje
ob Savi, Angela Trampuš,
Kidričeva 26, 65000 Nova
Gorica.